

KAMURAN BEDIR-KHAN

zmanê mader

LA LANGUE MATERNELLE

ALPHABET et LECTURES KURDES

PARIS

1965

KAMURAN BEDIR KHAN

Lo. KE 128



FONDS
M. REMZI BUCAK

ZMANÊ MADER

La langue maternelle
Alphabet et Lectures Kurdes

Ev nivîs diyariya min e ji brayên min yê delal
rencber , gundî , xebatker , zehmetkêş û palan re .

BIHAYÊ VÊ KITÊBÊ :

Hînbûna xwendin û nivîsandina zmanê we ye.

Vous vous acquitterez du prix de ce livre en
apprenant à lire et à écrire correctement votre langue maternelle :
le KURDE.

INSTITUT KURDE DE PARIS
ENTRÉE N° 2298

PARIS

1964

1. d a d a d a d a da da dada da da dada dada dada
dada dada d a d a da da dada
2. d a d e d a d a d a d e da da dada da de dade
dade dade dada dada d a d a d a d e da da da da
da de da de
3. d a n e d a n e n a n e da ne dane na ne nane
dane dane nane nane dada ne da na de dade dade
dada ne da dade
d a n e n a n e da ne dane na ne nane dane dane nane
nane
4. n o n a d e no na de no na de no na de no na de ne da dade
dade nane dade ne da ne ne da nane dada neda dane n o n a d e
no na de no na de no na de no ne da
5. d i d e n a d e di de dide na de na de dide dide na de na de
ne da dada na de nane no ne na ne no ne nane dane nane
na de dide dane dide ne da no na de d i d e n a d e di de dide
na de na de dide dide nade nade
6. d a j o d i d e da jo dajo di de dide dajo dajo dide
dide no na jo dajo no na jo no najo dada dane nane no na de
no nade ne da dide na de no ne na ne no ne nane no na de
no ne da dade dajo d a j o d i d e da jo dajo di de dide dajo
dajo dida dajo dide
1 1 1 2 2 2
7. n a b e d i b e na be di be na be na be d i b e dibe na be
na be dibe dibe dade dade ne da dide nade dide
dajo na ne no ne nane no nade bibe nabe no ne da no nabe
bajo dibe nabe nabe dibe bibe
1 1 2 2 3 3
8. d i n a l e di na le dinale di na le dinale nabe dinale
dibe dide dajo nade dada lo nade bila mebe dibe dane dide lo
dajo no ne nane no nade dide dibe d i n a l e di na le
dinale di na le dinale dinale dinale dinale
1 1 2 2 3 3 4 4
9. l i t e d a li te da li te da li te da te da te ne da
dada dide dibe dajo di na le dinale dinale dajo lo lo
lolo dide nabe dinale no ne nane najo bajo dajo
dida ne dida nede bide nabe ne nane ne na ne ne na ne
ne nan e ne nan e nan e nan nabe bide dada dade nane
no nade neda dide nade dajo nabe dibe di na le
lolo e lo e lo elo elo nabe lolo e lo lolo elo bide
lolo elo bide li te ne da li te dide li te na de
l i t e d a li te da li te da li te ne da
1 1 2 2 3 3 4 4 5 5
10. b a r a n e ba ra ne barane barane ne ba ra ne rabe dade
ma la te be re beré ber e nabe lolo bajo ne na ne ne nane
ne na n e ne nan e ne nane nan e nan ba ra ne barane
barane baran e barane baran li te da bibe rabe dada
dade dane nade barane baran e baran nane nan e nan
di na le dajo bajo ba te te ne da te da ne da te nane nan e
nan e nan barane baran e baran b a r a n e ba ra ne baran e
baran nan baran nan baran nan baran
1 1 2 2 3 3 4 4 5 5 6 6

11. m a m o r a b e m a m o r a b e m a m o r a b e r a b e m a m o d a m e
 d a t e m e d a t e d a d a t e d a d a d a n e d a t e t e d a d i d e
 n o n a d e n e d a n a n e n a n e n a n e n a n m a m e m a m e m a m
 b a r a n e b a r a n e b a r a n e b a r a n m a m e m a m e m a m e m a m
 m a m o d a n e d a d e d i d e r a b e d a n e n o n e d a d i d e l i t e d a l i m e d a
 l i t e n e d a l o l o b a j o b i t e b i b e b i t e r e b i m i r e n a n e n a n e
 b a r a n e b a r a n e m a m a m a m e m a m o l i m e d i d e l i t e n a d e r a b e b a j o
 d e d a m i n e d e d a m i n e d e d a m i n e d e d a m i n m i n m i n d a t e
 d a m e d a m i n n e d a m a m o r a b e m a m o r a b e m a m o r a b e
 m a m o r a b e b a r a n e b a r a n e m i n n a n e n a n e
 1 1 2 2 3 3 4 4 5 5 6 6 7 7

12. m a l a t e a v a m a l a t e a v a m a l a t e a v a m a l a t e a v a
 m a l a t e a v a m a l a t e m a l a m e m a l a t e a v a a v a a v a m a l a m e
 m a l a t e d a d a d i d e d a n e n a d e b i d e n a b e d i b e d a j o b a j o d i n a l e
 d i d e n a l e n a n e n a n e b a r a n e b a r a n e m a m e m a m e m i n e m i n e
 m a l a t e a v a m a l a t e a v a m a l a t e a v a m a m o l i m e d a m a m o d a t e
 n e d a t e n e d a m e m a l a t e a v a m a l a t e a v a m a l a t e a v a
 1 1 2 2 3 3 4 4 5 5 6 6 7 7 8 8

13. y a m e y e y a m e y e y a m e y e y a t e y e n e y a m e y e
 n e y a t e y e l i b a t e y e l i b a m e y e b a m e n a b e b a t e d i b e
 m a l a t e a v a m a l a t e a v a m a l a t e n e a v a y e m a l a t e n e a v a y e
 y a m i n e y a m i n e y a m i n e m a l a t e y e y a t e y e y a m i n e y a m i n e
 y a m i n e m a m o r a b e m a m o d a j o n e b a r a n e b a r a n e n e b a r a n e
 y a m i n e y a m i n e y a m i n e d a d a d i d e b i d e d a n e
 n e d a m e d a j o d i n a l e d i b a r e m e b e y a m e y e y a m e y e y a m e y e
 y a m e y e
 1 1 2 2 3 3 4 4 5 5 6 6 7 7 8 8 9 9

14. b a v ê m e t ê b a v ê m e t ê b a v ê m e t ê b a v ê m e t ê
 b a v ê t e t ê n ê r ê n ê r e b a t ê b a r a d i b e m a m ê m e t ê d ê t ê
 m a m o n a y ê d a d ê b a t e y e m a m o b a m e y e m a m o m ê r e m a m o m ê r e
 m a m o m ê r e m a m o m ê r e m ê r e m ê r y a t e y e y a m i n e y a m i n e y a
 m i n e m i n e m i n e m i n m i n d a t e t e d a m i n d a y ê d a t e
 t e d a m e m e n e d a t e d a d a d i d e d a r e d a r e d a r e d a r e
 d a r m a m o m a m e m a m e m a m b a r a n e b a r a n e b a r a n e b a r a n
 b a v ê m i n e b a v ê m i n e b a v ê m i n e b a v ê m i n e b a v ê m i n m i n e
 m i n a j o t i n e a j o t i n e a j o t i n e a j o t i n e a j o t i n b a v ê m e t ê
 b a v ê t e t ê b a v ê m e t ê b a v ê m e t ê b a v ê m e t ê
 1 1 2 2 3 3 4 4 5 5 6 6 7 7 8 8 9 9
 10 10

15. m a m o t i n e m a m o t i n e m a m o t i n e m a m o t i n e b i n e
 a n i n e n e a n i n e a n i n e a n i n e d i b i n e b a r a n e d i b i n e b a r a n e
 d i b i n e b a r a n e l o l o n a n n i n e a v n i n e a v n e m a y e n a n n e m a y e
 n a n n e m a y e b a r a n e n e m a y e b a r a n n e m a y e
 d a d a d a d e d a n e n o n a d e d i d e l i m e d a d a j o b a j o n a b e
 d i n a l e d i b ê j e t ê d ê m ê y e n ê r e m ê r e m ê r e m ê r e
 n ê r e n e n ê r e n e m ê r e d i n e d i n e d i n e n e n i n e n e d i n e
 m a m o t i n e m a m o t i n e m a m o t i n e

16. n î n e h e y e n î n e h e y e nîne heyê belê heyê belê
nanê me heyê lê a va me nîne a va me ba te ye ava me ba te ye
hayê te heyê ne hayê min nîne hayê me heyê nanê te heyê nan heyê
a va te heyê ava me nîne ava te heyê ? herê belê hayê me jê
nîne berane beran e beran e beranê min e beranê te ye
beranê me ye beran e beran e beran e beran nanê me ji te re
ye e ve nanê te ev e nanê te nanê mine ranê min e nanê min e
nanê min min da te te da me te da min ma te ne da min ? belê
min da te derî dade derî dadayî ye mamê te ye here bîne min
a nî min anî da te here bajo tijê ye ? ne tijê ye herê tijê ye
herê tijê ye mamô rabe baran e mamô rabe baran e n î n e h e y e
nî ne he ye nîne heyê
11 12 13 14 15 16 17 18 19 20

17. a v a m e s a r e a va me sar e a va te sar e nanê te heyê ?
nanê me nîne ava me heyê here nan bîne mala te ava be ba tê
baran dibare mamê me tê hevalê me tê sibe ye ba tê êvare
êvar e êvar e êvar
bavê te di mala me de ye lê mamê te ne hatiye mamê te brayê te
brayê te hatiye navê te bîne dane heyê nîne nabe
here sibe dusibe sêsibe ya me ye ya te ye min dîti
dîtiye te dîtiye a v a m e s a r e a va me sar e a va me sar e
11 12 13 14 15 16 17 18 19 20

18. k i r a s ê t e y e k i r a s ê t e y e kirasê te ye
kirasê min e ne kirasê min e belê kirasê min e ava kanîyê sar e
ava kanîyê sar e kanî lêbelê anî danî kanî banî bîne dîne
dîn e ne hatiye kirasê te heyê belê kirasê min heyê ava kanîyê
sar e ava kanîyê sar e
min da te te ne da min mamô kirasên me dide me kirasê me nîne
dê bav bra mam mam dê bra bav min anî te anî
me anî min dî min dît ev e ev e ev brayê min e mamê te
ye bavê te ye brayê min e k i r a s ê t e y e k i r a s ê t e y e
1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

19. ç a v ê m e h e n e ç a v ê m e h e n e çavê me hene
çavê min heyê çavê te heyê mamô çima tê mamô ne hatiye yeke
yek e se ye çare çar e yek çavê min têre çavê min têre
nanê min nîne min nan heyê heyê ko bê nan maye meçe diçe here
bîne anî dide bide nade kanî min nan anî da te te
nan anî da min dada dide dane dide no nade belê dide
kê da min da min ne da bavê te da min dê nanê te anî here
kanîyê çire ne hat ? ç a v ê m e h e y e ç a v ê m e h e y e
çavê me heyê
11 12 13 14 15 16 17 18 19 20

20. o e l a l e c e l a l e celal e delale delal e delal e
cihê min çak e cihê min çak e ne rahete canê te rahet e canê
te rahet e rahet a va me ne sar e havîn germ e min nan anî lê av
ne anî dranê min têse a va kanîyê sar e
y e k d u y e k d u sê çar

min du nan anî ne te du kiras anî ne ev avek anî ev ne mala min e
mala min nîne mala te heye ? belê mala min heye derî dade dê nan
dide me min nan da te mamô bajo êdi nabe dê dinale şêr
şêr e çi jin e çi mêr e
celal e delal e here bîne bajo menale av sar e brayê
min ne hat brayê min mir baran dibare

21. y e k û d u yek û dido dikin sê dido û dido dikin çar bavê
min rahet e bra û mamê min çûne bajêr çi dibêje ? bavê vi iro hat
di mala me de kes nîne kî dibêje ko ez ne rahet im ji min re av û
nan bîne here ban bike
n e f ê k î y e fi re he firehe fireh e fincane fincan e
firehe fireh e belê fêkî ye nanê me çak e here ji min re nan
bîne ev mal fireh e mala me fireh e çûk difire balafir jî difire
lê hesp nafire
yek û dido av û nan dê û bav bav û bra

22. b a r ê m i n g i r a n e barê min giran e genimê me îsal çak e
em gî kurd in kurdistan erdê me ye em hej kurdistanê dikin li havinê
dinya germ e îro dinya germe
m e m û z î n mem û zîn kurd in hespê min spî ye ava kanîyê çak e
bavê min mezin e lê brayê min piçûk e kurê mamê min ê delal kurê
mamê min ê mezin sê û çar dikin heft heftê mamê min ê mezin sê û
çar dikin heft heft û du dikin neh b a r ê m i n g i r a n e
barê min giran e

23. ş ê r m e z i n e şêr mezin e şev dirêj e sêv şîrîn e
sêv şîrîn e keça min nîne min keç nîne mêr mezin e lê jin kiçik e
dar keske lê ne bilind e ev mal mezin e lê ne gelek spehî ye mala te ji
mala min mezintir e brayê te li kû ye ? brayê min çû gund îro naye
dê gelek pîr e ev jinik kirêt e lê gelek şêrîn e hesp reş e lê mehîn
spî ye nanê te ji nanê min spîtir e şev keleha mêra ye mala te her bi
ronahî ye
h e r e w e r e here were were lo lolo were keçik ciwan û
spehî ye bavê min gelek westa ye brayê min digel bavê min çû cûk li
ser dîwar e were vir kurdistan welatê kurda ye di dinyayê de deh
milyon kurd hene
h e r e w e r e here were

24. e v p e n î r e ev penîr e ew pîvaz e patate tamdar e pencere
fireh e derî ji pencerê mezintir e havîn hevalê belengazan e
q e l e m a t e qelema te dirêj e ev kursî qahim e min mala
te ne dît ev hesp qelew e lê ew mehîn ne qelew e belê tamdar e
qelî bitam e
ez te dibînim te ez dîtîm hevalê min gelek qenc e di mezela min
de maseyek heye tu ciwan î lê brayê te ne ciwan e destên min paqij
in lê destên te ne paqij in q e l e m a t e qelema te

25. e v x a n î y e e v a x a y e
 ev xanî ye xanî mezin e xanî û dar bilind in ev xanî mezin e
 lê ne gelek spehî ye di bexçê de darek heye dêya min gelek pîr e
 hevalê min tucar ne rahet e di xanî de maseyek heye hesp reş e lê
 mehîn spî ye ev porzer û çavheşîn e gurgîn di deştê de bû ez di
 mezelê de bûm
 x w e xwe
 bixwe xwarin vexwarin ava gundê me xweş ez û tu mala me di
 taxa kurdan de ye min têr xwar ez dixwim xweha te ne li mal e ?
 belê li mal e lê brayê min ne li mal e min piyanek anî kursî di bin
 masê de ye bavê min digel brayê te çû
 ez dixwazim tu dixwazî ez wê dibînim nû ye lê gelek kiçik e
 brayê min hespekî difiroşe lê xweha min pezekî difiroşe
 e v x w a n î y e x w e ev xanî ye xwe

26. gund fireh dergevan balafir balafir deşt çiya qem
 av bra sto stran stêr deng reng fêd
 dada dade dane nade no nade dide li te da baran e mamorabe
 mala te ava ya me ye bavê me tê mamoradîne nîne heye ava
 me sar e kirasê te ye çavê me heye celal e yek dido yek û
 dido barê min giran e mem û zîn şêr mezin e here were ev penîr e
 qelema te ev xanî ye
 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21
 22 23 30 40 50 60 70 80 90 100 1000
 a b c ç d e ê f g h i î j k l m n o p q r s ş t u û
 A B C Ç D E Ê F G H I Î J K L M N O P Q R S Ş T U ũ
 v w x y z
 V W X Y Z

27. ava av nav bav çav gav xav tav afir adan agah agir alîsor zîn
 dîn kîn badev bagore bajar balgih car cehnî carna kar dar bar
 sar car çar ar aş baş şaş kaş rê dê bê tê cih cirîd civîn
 ciwan ciwanî çav çandin ra rê reyîn rast rabûn raketin rûniştin
 hindav hindik ran nan dan lan hirî stiran jenandin jêr jêrîn
 jorîn jajîron jêhatî jêkirin kajik kelêz kezeb kew komel kom sor
 kor jor dor bor tor kopal korîn latik legen lehî latdan lam
 lavebêj lebat lewçe lewitîn lêkanîn livîn şer ber ker der şêr
 her zer ser şer ter maç mencil mersef merdiyaq mihrivan mijane
 mitrib mizgeft moran mal kal xal çal xwar kar mûçing nefel neh
 nepixîn neq neperûşk nêr nêrekew nêrgiz nêçîr nêçîrvan nik nivîn
 jêr têr kêr bêr nêr mêr şêr pêl pak paqij pehlean perde perdedar
 pesar pêxas pirçe pirç qaf qasid qelem sîr şîr bîr tîr mîr
 qermîçek qewitîn qitik rewal rijan rind rûn ser sarî sax saxî
 sencol ser serîn serseran kum kûr kur gul stro stî sto suwar
 stêr stran şeş şeşxane şêr şer şeng şikos tin şil şandin şev
 xwe bixwe vexwe mexwe xwar vexwar xwarin xanî têr ûşî

28. fêkî fen filan find firax fêris fêrbûn fek fasûlî fehêt felitadin
 feqîr felhîte felîşîn felqandin felat fetandin germ şerm nerm çerm

term ūzer vebirin vekirin venirîn we wan were wergirtin wext
 wergirtin stî stô xwe biywe spî sto bra stûr stêr stûn spîndar
 spêde vexwe xebat xebatker xavik xerabî xwêk yek yar yekane
yeksemb stêvlok stirî sto stewr zana zanîn zebeş zayîn nezan
 zerik zirav zerdelû ziaker zirav zuwa zuwakirin lewçe lebat agah
 bajar jenandin mijane latik xwe bixwe pêl hewş tewş pêl qermiçek
 stêr şaş baş laş aş şa fêkî fanûs enî çav we wan xwe bixwe
 were ev ew vî wî bra braştin rehwal ciwan ciwanî serseran serçavan
 mal nabe axa axa xeyidîn xeyidîn bine ketin qelem no ne mam nan
 dan şandin rêkirin ketin çûk ga çêlek kuştin girtin berdan serdan
 derdan

hesp bizin beran rê çiya zozan germiyan gund bajar yanî dibistan
 şagirt mast nan goşt xwê xwişk xwey xweh bra pismam dotman bapîr
 dapîr xwezûr xweş xwestir heşîn kesk dar ber çem zîn de sor' bav
 ar şaş tor bra zer mal jêr şîr şar kum spî germ mêr tav bar
 nîr şîr stirî bra nan tor nêr girtin tewş stûr serdan mêr kar
 çal braştin bra stêr stûr stûn term av zîn kar rê ran nan sor
 tor ber ker der sto gul kur latik xwesû lam dehbe mêr cih anîn
 xweş par pêrar

29. av Av Avahî Ar Adar Anîn Aza Agir bav Bav Bar Ban Bax Bawer
 Berx Beyar tav Tav Têr Ta Tîr Tihn Tirî Tenik nav Nav Nan No
 Nêr Nîne Neh Nêzik Nîne Tîr Avahî Berx Av Bav Tav Neh Adar
 Bawer Tihne Nîne Anîn Ta Nêzik Beran Avî dar Dar Danîn Deng Deh
 Dil Dem Derî ger Ger Gol Gotin Gav Govend Gol Gund sax Sax Sar
 Ser Sor Sîr Sing Sed Sehîfî şa Şa Şeş Şîn Şek Şabûn Şepal Şev
 ra Ra Rê Rû Reng Rind Rûs Rêl Ran Dar Ger Sar Şeş Rêl Govend
 Gotin Ser Sing Şev Şepal Adar Anîn Bav Tîr Neh Berx Adar Anîn
 Gotin Şaş Aş Ber Berx Dergevan Dîtin Doh Deng Gol

30. mal Mal Mar Mirîn Mam Min Masî Mamir kar Kar Kirin Kedî Keftar
 Kej Kek Kin can Can Cih Cil Cem Ceh Cehnî Cemed Cot çak Çak
 Çak Çek Çar Çare Çav Çil Çem Çeleng Mal Kar Can Çak Cem Kirin
 Masî Kej Kedî Cem Çem Masî Mirarî Mifte Mar Cehnî Avahî Baran
 Bra Tirî Nan Gol Sax Deng Dran Şeş Çem Cem Cehnî Berx Keftar Sév
 egîd Egîd Ez Ezman Enî Erd Ev Ew Evraz lam Lam Ling Lat Lêv
 Lan Laş Lûle Lorî fehêt Fehêt Fêkî Firset Firavîn Fêd Firax
 jar Jar Jor Jêr Jêrîn Jan Jêhatî Jin Jîn her Her Heşt Heft
 Hinde Heşîn Heta Egîd Lam Fêkî Jor Heft Heşinatî Ling Firavîn
 Lêv Firax Hirç Lorî Avahî Berx Tirî Neh Bawer Dar Gol Sor Şîn
 Şeş Can Dot Keftar Çem Cil Can Heft Firavîn Masî Kek Bra Nan

31. qenc Qenc Qelem Qîr Qolinc Qrôn Qîmet Qwît par Par Pere Pir Penîr
 Pê Pirpar Pirç vajî Vajî Vir Virker Vên Vêca Vêketin war War
 Were Wek Wekîl Wergirtin Westa Qenc Pere Vajî Wek Pere Vêca Qîmct
 Vêketin Par Pirç Firavîn Virker Westa Cot Keftar Cot Cil Bawer
 Heft Berx Neh Heşt Avahî Cotkar Avahî Bar Yirî Nan Danîn Deng
 Gol Sing Rê Gotin Keftar Mifte Law Evraz Firax Jêrîn Kedî Ceh
 Şa Şek Rind Berx Gotin Şev Şiranî Sor Ser zad Zad Zer Zêr
 Ziv Zend

Zanîn Zman Zû yek Yek Yarı Yekîti Yezdan Yekşemb Yezdan
xef Xef Xwe Xwarin Xwestin Xweş Xweh Xwê Xurt in In
ilm Ilm inkar Inkar Xeyret Xeyret ol Ol ode Ode ûşî Ūşî
umîd Umîd usûl Usûl ûzer Ūzer Qenc Pirpar Pere Vajî Were
Wergirtin Vêketin Vexwarin Adar Agir Bav Tirî Nan Dar Gotin
Sed Şev Şev Reng Gund Mal Kirin Cehnî Çem Firavîn Firax Enî
Sêv Tirşik Zêr Ziv Xeyret Ol Ūşî Bra In Inkar Sto Bra Stêr
stûr Stran Mam Dê Wergirtin Westa Danî Cih Kirin Xweş Zend
Yezdan Jêrîn Nav Cot Stran Heşt Evraz Ezman Zman Zend Zîn Zêr

32. Navê min Gurgîn e. Zîn dotmama min e. Îro dinya sar e. Darên bexça dibistanê bilind in. Kumê min spî ye, lê kumê te reş e. Brayê min ji min mezintir e. Ez şaş bûm. Ezman teji stêr e. Rizo hatiye girtin. Şêr û piling dehbe ne. Nanê min hindik e. Ez birçî me. Mamê min ne li mal e, lê dotmama min li mal e. Bavê min îro ji bajêr tê. Ez ê sibe li brayê xwe re, herim gund. Gundê me ne gelek mezin e, lê ez hejî gundê xwe dikim. Şevêdî mêvanek hati bû mala me, lê ew gelek rûnenişt. Sînem û Perîxan xwişkên hev in û Tacîn brayê wan e. Nan û penîr û hinik pîvaz hevalên rêwingîyan in. Roja îne em naçin dibistanê lê em diçin bam dê û bavê xwe. Heke du mirov ji hev hez dikin xwedê jî ji wan hez dike. Mezinahî bi zanîn û xebatê ye, cihê xebatê ye pêşîn dibistan e. Em hejî dibistanê dikin, ji ber ko em hejî welatê kal û kalikên xwe dikin.

33. Min ji bavê xwe re kaxezek nivîsand û jê re da zanîn ko ez ê sibe xwe bigehînim wê derê. Xwedê û herkes hejî mirovên paqij, xebatker û xweybext dikin. Tifing û xencer tinê azadiya niletan nagehîne serî. Yê ko hejî welatê xwe dike, hejî zanîn û mêraniyê jî dike. Mêranî bê zanîn, zanîn bê mêranî nîvnîv e. Kurd hejî zanîn û mêraniyê dikin, ji lewre ew ji tiştên nîvnîv hez na kin.

Zerdeşt, seydayê kurdan ê mezin gotiye : texnînên rast û qenc bike, rastî û qenciyê bibêje, di kirina xwe de ji teştên rast û qenc bike. Dîsa Zerdeşt gotiye : ji dinyayê de rêyek heye, ew jî roya rastiyê ye. Em kurd dibêjin : Derew dijminê Xwedê ye.

34. Gundê me : Gundê me, gundekî spehî û ava ye. Gundê me de sih mal hene. Di dora gundê me de bexçe û zeviyên fireh hene.

Kaniya gundê me di teniştê girekî de ye. Ava wê kaniyê gelek sar û şîrîn e. Aliyê rohelatê gundê me de rêleke mezin û xemilandî heye.

Çêrciya gundê me di aliyê nivroyî de ye. Gundê me de hêj dibistan nî ne, lê hêviya me heye ko di vê havîne de dibistanekê dê bête danîn.

Mala min : Di mala min de du mezel hene. Mezelên mala min fireh û bironahî ne. Di her mezê de du pencere û deriyek heye. Li ber mala min bexçeyek heye. Li pişt mala min metbêx û kôzika nîrîşkan heye. Ava ne ji kaniya gundê me tê. Di vê malê de, ez bi dê û bavê xwe re rûdinim.

Ava Dicle û Feratê : Dicle û Ferat du avên mezin in. Kaniyên wan di çiyayên Kurdistanê de ne. Ferat ji Dicle mezintir e, lê birha ava Dicle ji ya Feratê xurtir e.

Hesp : Hesp heywanekî kedî ye. Ez gelek hejî hespan dikim. Siwarbûna hespan gelek xweş e. Hespên Êrebistanê binavûdeng in. Nik mamê min du hespên spehî hene. Roja îne ez û pismamê xwe em ê li hespan siwar bibin û em ê herin gundê braziyê xwe.

Çiya : Çiyayê me, çiyakî bilind û fireh e, aw bi dar û ber e. Di vi çiyayî de her dehbe hene, weke hirç, gur, piling, pezkovî, roví, û keftar. Di navsera wî çiyayî de kaniyeke mezin heye, ava wê pir sar û zelal e. Zinar û tehtên wî çiyayî gelekî bi heybet in. Di havînê de zozanê me ew çiya ye.

Heywanên kedî û kovî : Heywan du texlît in : kedî û kovî. Pezê spî û reş, dewar weke ga û çêlek; hesp, hêstir, ker, mirîşk heywanên kedi ne. Piling, hirç, şêr, mar, keftar, gur, torîk, evor, roví heywanên kovî ne, ji wan re dehbe ji tê gotin.

Sal û demên salê : Di salê de sêsed û şeşt û pênc roj hene. Sal dike diwazde meh. Hefte dike heft roj. Di salê de çar dem hene, buhar, havîn, payîz û zivistan. Buhar dema xweşî û kulîlk û giya ye. Havîn dema germê û xebatê ye. Payîz dema cot û kara zivistanê ye. Zivistan dema berf û baranê ye.

Gola gund : Nêzîkî gundê me de golek heye. Ew gol gelek mezin û kûr e. Di wê golê de masiyine baş peyda dibin. Masîvanên gund, ji golê masiyên spehî digirin û di gund de difiroşin. Carna em di wê golê de sobayiyê dikin. Herwekî ew gol mezin e, gava bayê xurt tê, pêlên mezin lê radibin. Di buharê de xelkên gund, li ber lêva golê de, ji xwe re digerin û zaro lê dileyizin. Zivistanê de ava golê diqerise û qeşa digire û zaro ser wê qeşayê xwe xîz dikin.

35. remo Remo rabe reben e bizin du zaro bizin e zaro zaro ne mezin e mere mamô dî dêdide. rabû. mamô ranabe. Memo. remo. lobizin e. remo û bizin. çêlek e. Zaro no. legleg e. Mem û Zîn e. kanî ne. Mamô ne da. mamô dî. reben e. bûbû. Mamô ne dî, mamême dida. dide lêbide. dû. Memo zozan e, ro. rû. bîne.
36. keçamin e. kanî. da nî. anî. dike ne. kedî. keça min e. kê da. kî dide. mamô bizina me nî ne. dadê dizane.
37. Çak e. çal e. çem e. çar e. dido. çinar e. dar e. Çi dide. keçên me ne. Çiya. çî ma. da.
38. bihar e. du zaro ne. hinarik e. lolo. kanî ne. lêlê. dê dît bihar e. Ne da. Kanî mezin e. bihar e. zarok e. Bihar e. Memo. lolo ! Elo. legleg e. elo. elo. dê dide. lolo. Lo, Bihar e. hinar e. bizina min e. Zîn e. çelek e. Adar e. dar e. Bide. here. holfî. Bê. mê. dê. Bê. Za. Mê. Rû. Dê. dî bû. kanî. zîn e. rê dûr e. rojî. bê. ne mezin e. zaro ne. hêdî. raze. hêj. Remo. No. Erê. Mem. Zîn. Hêdî. Hêj.
39. mamê Feremêz e. fêkî ye. ya me ye. fanos e. mala mamê feremêz e. mala mamê me mezin e. li dora me de ne. fêkî ye. ne fêkî ye. Dibîne ko ew mamê feremêz e. ya me ye. Ne ya me ye. Mamê feremêz e, ni zane ko ya me ye.
40. navê min e. bavê min e. Vala ye. ne vala ye. tevniqa pîrê havîn e. avî ne. mala me ye. mamê me dinêre. fêkî nî ne. rabe. yado û feremêz. Havîn e. Feremêz e: navê min e. mamô ranebû. Kalo. Elo. Elo. Elo. dê dibîne havîn e. nabe lo here. mamê me.

41. Tifing e. tifinga min e. belê mamô tifinga min e. tifinga min mezin e. tifinga te mezin e. lûla tifingê. nanê me nîne. Mala me mezin e. Zîn û Feremêz. havîn e. ga ye. çêlek e. bizin e. du zaro ne. Fêkî nîne. nanê me heye. giran e. belê bavê min e. Hevalê me ye. Temo hevalê te ye. Temo hevalê te ye. îro fêkî nîne lê nanê me heye. Vê re here. Lûla tifingê dirêj e. Em nig û kevanê tifingê dibînin. îro. ronî ye. di mala me de du zaro hene. Keça me ye.
42. civat e. cinîn e. cotkar e. karxane. cinînok e. cemedanî. conega. cotkar e cûzan e. Mamê remo cotkar e. Zeviya mamê Remo mezin e û du gayên mamê Remo hene. Îro dinya germ e. niho havîn e. çêleka remo mezin e. dido û çar dikin çend ? Navê min Temo ye Tifinga min mezin e. barê me giran e.
43. febrîqe. qeloma me nî ne. qesebe. febrîqe ye. avagundê me qerisî ye. dadê ez qerisî me. nivîna me nî ne. mamô li cem me ye. dadê li nik me ye. roví bankir gurî babo. Mamê Remo cotkar e ? Belê mamê Remo cotkar e.
44. Siwarek siwarî tê. ez îro bi siwarî çûm lê bilinga vegeriyam. Temo were. Emo were. Temo tê. Bavê me îro na yê. hewa îro germ e. warê me di biharê de zozanê Herêkolê ye. Ez navê wan dizanim, çiko ez bîrewer im.
45. yado. ne bajar e. gund e. ne havîn e pehîz e. roj e. ronahî ye. Ez navê wan dizanim ji ber ko ez bîrewer im. Jijo heywanekî kiçik e. Rêya bajêr fireh e, lê rêya gundê me teng e: yek. yado. emer.
46. ser siwar sînem şa şor şivan şeş şorbe sêv sêw sing Siwar Siwar Sê Sisê Siwarek Sih Şeş Şev Şivan Şargeh
Dêya Sînem û Rewşenê
Dêya Sînem û Rewşenê dilovan e. Herwekî hon di vê resmê de dibînin her guhdara karê malê ye. Kurk û çîçîkên wê, li nava hewşê de hûrik dineqînin û kitik jî li ber wan veketiye. Li devê derî de girgirokeke kiçik heye, hundurê wê de têreke dagirtî heye.
47. paîz e. perçe. penîr. pîvaz. pirç. poz. pere. perîşan. pêlav. Paîz e. Hewa hêdî hêdî sar dibe. Pelên daran weşiyane. Dema ba û baranê ye. Ezman tejî ewrên roş e. Gundî zadên xwe dikin çalan. Dema dibistanê ye. Zaro di dibistanê de ne.
48. xanî xem xew xewn xeyret
Wirxal û Rovî
Wirxal teyrekî mezin e. Xaniyê me bilind e. Xwarina me îro goşt û birinc e. min xwar. Ez dixwim. Xewa min tê. Ez ê herim mala xalê xwe. Axayê eşîrê ciwan e. Brayê min xort û xurt e. Rovî û wirxal li hember hev in. Çavê wirxal li firaxê ye, roví jî lê dinêre. Rovî ji gurî re dibêje : Mamô !
49. Zîn û Mem
Zîn û Mem bi babûtaniyê dileyizin. Herwekî dinya havîn e û hewa germ e, kêfa wan ji vê leyîstinê re tê. Li pişt wan xelk kaya xwê dadigirin û bar dikin.

50. Di Gundî De
Rojhelat e. Ezman hêdî hêdî bi rengên sor û heşîn dikene. Şivan bi pez û seyê xwe ve ji gund derdikevin. Gavan jî dewêr dide hev û ber bi çolê ve diçe. Deriyên xaniyan vedibin û gundî diçin zeviyên xwe û zarok, ji ber ko dibistan girtî ye, ji xwe re digerin, derdikevin çolê, hewa diguhêrin. Jin û koçên gund dest bi karê mala xwe dikin. Hin ji kaniyê avê tînin, hin nanê xwe lê dixin û hinek jî beravê dikin. Hinek ji wan jî teşiyê dirêsin, tevn û mehfûran çêdikin. Di gund de her kes bi dilxweşî dixêbite. Gundî hemî hejî hev dikin û weke mirovên kênaqil berberiya hev û du na kin. Zaroyên min ! Bês qayîş û berberiya hev bikin.
51. Koxika Mirîşkan
Di rojhelatê de dîk bang dide. Mirîşk hêdî hêdî ji koxika xwe derdikevin. Deh mirîşk û dîkekî me hene. Rengê dîkê me heşîn e. Dengê wî bilind û spehî ye. Her roj mirîşkên me ji hindikahî ve heşt hêkan dikin. Ez hejî xwarina hêkan dikim. Hêkrûn xwarineke gelek tamdar e.
52. Zîzê û Rindê
Zîzê û Rindê her du xwişkên hev in. Zîzê ji Rindê bi deh salan mezintir e. Zîzê ji xweha xwe ya kiçik pir hez dike. Zîzê xweha xwe li ser destên xwe daniye di hewşê de digerîne, û keyfa wê lê ye. Zaroyên qenc ji xweh û brayên xwe hez dikin.
53. Qenco
Qenco zarokekî jîr e. Cilên wî her paqij in. Gava Qenco dixêbite an diloyize bala xwê dide û cilên xwe qirêj na ke. Qenco dizane ko ji zaroyên nepaqij kes hez nake.
54. Şîrê Nekelandî
Nêrgiz keçikeke piçûk e. Ew ji vexwarina şîrî gelek hez dike. Her roj deya Nêrgizê jê re, ji çêleka xwe, du tasên mezin şîr didoşe. Nêrgiz dixwaze wî şîrî hema vexwe lê deya wê na hêle û jê re dibêje :
Keça min, şîr berî vexwarinê divê bê te kelandin, ji vexwarina şîrê xav carina mirov nesax dikeve. Nêrgiz herwekî keçikeke bi jîr e, bi ya dêya xwe dike û tucar şîrê xav venaxwe.
Divê em şîrên pez ên xav jî tucar venexwin.
55. Gozê û Şemo
Gozê û Şemo xweh û brayê hev in. Ew li ber çemekî de masîvanîyê dikin. Şemo bi şewkê xwe masîyek girtiye. Xweha wî lê dinêre û dikene. Her du jî kêfxweş in.
56. Kerê Şero
Kerekî Şero heye. Şero navê kerê xwe kiriye guhêrêj. Şero ji kerê xwe gelek hez dike. Carina ew li wî siwar dibe û diçe mala xalê xwe. Kerê Şero gelek meşa ye. Zaroyên gund ji kerê Şero hez dikin. Herwekî Şero zarokekî camêr e, gava yek ji zaroyên gund kerê wî jê dixwaze, bi dilxweşî kerê xwe dide wî. Şero dixwaze dilê heval û hogirên xwe xweş bike. Zaroyên camêr wek wî ne, her arikariya heval û hogirên xwê dikin û bi dilxweşkirina dilên hevalan ew bixwe dilxweş dibin.

57. Di Heftekê De Çend Roj Hene

Di Heftekê de çend roj hene ? Gurgîn herwekî jîr e, rojên hefteyê xweş dizane û navên wan dikare bibêje : In, Şembî, Yekşemb, Duşemb, Sêşemb, Çarşemb, Pêncşemb. Soro navên mehan jî xweş dizane. Bala xwe bidin, honê bibînin çawan ew navên wan jî we re dê bibêje. Çileyê-pêşîn, Sibat, Açar, Nîsan, Gulan, Hizêran, Tîrmeh, Tebax, Îlon, Çiriya-pêşîn Çiriya-paşîn, Çileyê-paşîn. Soro zarokekî jêhatî ye, di hejmartinê navên mehan de xwe şaş ne kiriye.

58. Baz û Dê û Bavê wî.

Bi şev, Baz û dê û bavê wî, di mezela rûniştinê de rûdinin. Bavê Baz an rojnameya xwe dixwîne, an bi jin û kurê xwe mijûl dibe. Baz ji axaftina bavê xwe gelek dilxweş dibe. Ji ber ko bavê Baz, Mîrza Ertman, mirovekî zanaye û Baz ji gotinên wî tiştên nû seh dike û hîn dibe. Deya wî tucar bêxebat na sekine an goran çêdike, an noqşan dike. Gava xewa wî tê û divê here raze tê destên dê û bavê xwe û wan dispêre şevxweşiyê. Baz zarokekî delal e.

59. Hejmartin.

Bêco dikare bê zehmet heya hezarî bihejmêre. Bêjo niho dê bihejmêre, kerem kin bala xwe bidin : Yek, Du, Sê, Çar, Pênc, Şeş, Heft, Heşt, Neh, Deh, Yazde, Donzde, Sêzde, Çarde, Panzde, Şanzde, Hevde, Hejde, Nozde, Bîst, Bîst û Yek, Sih, Çel, Pêncî, Şêst, Heftî, Heştî, Noç, Sed, Du Sed, Sê Sed, Çar Sed, Pênc Sed, Şeş Sed, Heft Sed, Heşt Sed, Neh Sed, Hezar. Bêco bê xelet heya hezarî hejmartin. Mamosteyê wî jê gelek dilxweş bû û jê re diyariyek da.

60. Berx û Karik.

Di biharê de, dora gundê me ji dengê berx û karikan dikale. Du berxên min hene, yek gewr e yê din çavreş e. Pismamê min Temo bi qasî min ji berxan hez nake, ew bêtir ji karikan hez dike. Bavê wî, duhî jê re, ji gundê xalê xwe karikek anî. Min ew karik dît, birastî karikeke gelek spêhî ye, dileyize, dibezê û gava apê min banê wê dike tê nik wî û bi çavên xwe ên biçûk lê dinêre. Carina ez bi karika wî û carina ew bi berxên min dileyize, navbeyna min û pismamê min de ferq nîne, em, her du, brayê hev in û hejî hev dikin. Gava zaroyên gund tên mala me, ew jî dikarin bi berx û karika me bileyizin. Ma em kurd hemî ne brayên hev in.

61. Di Xwendegahê de.

Di saet heft û nîvan de zaro di hewşa dibistanê de kom dibin. Hin ji wan dileyizin, hinên din an dersên xwe dixwînin, an li ser defterên xwe dinivîsînin. Mamoste Mîrza Baro di nav zaroyan de digere û gava zaro jê tiştêk dipirsin bi ken û xweşî pirsên wan li wan vedigerîne. Gava şagirt ji Mîrza Baro tiştêk dipirsin bi bêjeya kerem ke dest bi axaftinê dikin. Duhî Kekanî ji mamoste M. Baro navê bajarê Kurdistanê yê mezintir dipirsî, min bala xwe dida, Kekanî digot :

- Kerem ke M. Baro, tu dikarî ji min re navê bajarê Kurdistanê yê mezintir bibêjî ?

M. Baro lê vegerand û got :

Navê bajarê Kurdistanê yê mezintir Diyarbêkr e.

62. Di Dersxaneyê De.

Saet heft e. Zaro hemî di dersxaneyê de ne. Dersxaneya me gelek mezin û fireh e. Çar dîwar, du derî û şeş pencereyên wê hene. Dîwarên wê spî ne. Pencereyên wê perdekirî ne. Li ser dîwarên wê depreş, xerîte û wêneyên gul û giyan û heywanan hene. Mamostayê me Mîrza Boke li ser diyarokê rûdine. Em li ser textebendan rûdinin.

63. Rastî û derew.

Rastî şîrîn e, rastî xurtî ye. Derew tehl e, derew sistî ye. Yê ko rastiye dibêje her dilrahet e, ji kesî na tirse, yê ko derewan dike ne dilrahet e û her ditirse, ji xwe re dibêje :

- Heke seh kirin ko min derew kiriye gelo halê min dê çi bibe ?

Zarono !! tucaran derewa me kin, tinê mirovên tirsonek û bêbext hejî rastiye nakin û derewa dikin.

64. Kulîlk.

Sîsin gelek ji kulîlkan hez dike. Berî çend rojan ew bi deya xwe re çû bû bexçeya apê xwe. Gava Sîsinê di wê bexçeyê de gul û gulçîçekine spehî dîtin gelek kêfa wê hat û bi destûra apê xwe çend gulên spehî çînin û anîn mal û dan bavê xwe. Bavê Sîsinê ji diltenikî û kubariya keça xwe gelek şa bû û jê re deftereke spehî da.

65. Bavê min.

Bavê min çi bavekî qenc e; ew gelek hejî min dike û ez jî gelek jê hez dikim. Sibchê ew diçe ser karê xwe. Berî ko ew bi rê keve, tê min maç dike û pê dilê min xweş dike. Heta rojavayê ez wî nabînim. Bavê min ji me re dixebite. Gava bavê min ji xebata xwe vedigere, tê mal, li derî dide, em pê dihesin. Ez û dê û xwişka xwe, em radibin, derdikevin pêrgîna wî. Hema ko em pêşerî hev dikevin, em dibêjin ê :

- "Wey bavo tu î, tu bixêr hatî, tu li ser seran û ser çavan hatî !!!"
Paşê em diçin destên wî û xebatên xwe ên xwendegahê kit kit jê rê dibêjin. Bavê ne hemîyan pê xweş dibe.

66. Deya min.

Deya min a dilovan, tu xweşiya dil û çavên min î. Tu nizanî ez çiqas hejî te dikim. Tu ji min re, her tişt î. Te ez bi şîrê xwe bi xwedî kirime. Di dirêjahiya şevên zivistanê de, tu li ser landika min de mayî !!
Gava li min sar dibû, te ez bi pizî û pêşîra xwe germ dikirim. Rabûn û rûniştin, rêveçûn û axaftin min hemî ji te girtine. Gava ez nexweş diketim ma kê bala xwe dida min û li min miqate dibû, ma dîsa ne tu bû yî ?
Erê dadika dilovan tu bû yî. Ji her hal û lebtên min tu dizanî min çi divê. Her halên te spehî û şêrîn in. Min divê ez te her gav bibînim û tucar ji te veneqetim.

67. Ez diçim Xwendegahê.

Dema xwendegahê hatiye. Xwendegaha me derîyê xwe dê veke. Ji nû ve em ê bibin hevalên kitêb û defterên xwe. Sala pêşîn xwendin û nivîsandin ji min re hinek zehmet bû, lê îsal, ez ê xweş û sivik bixwînim û binvîsim. Di vêsihardinê de, ger û leyistin xweş bû, di çaxa dibistanê de jî xebat, xwendin rind e. Dê û bavê min divê ji xebata min û ji pêşveçûna zanîna min kêfxweş bibin.

Îsal kitêbên nû dê bikevin destê min û ez ê tiştên hêj nebihistî dê bibihîsim û nedîtî dê bibînim.

Ez ê, sibe, bi zanin û karina xwe dê bibim xebatkerê avahiya welatê xwe. Cotkar bi cotê xwe, xebatker bi destxetê xwe, leşker bi şûr û tifingên xwe arikarê welatê xwe ne, ez jî bi zanîna xwe arikariya welatê xwe yê delal û spehî bikim.

Ev tiştê xweş, arikariya welêt, bi zanîne çêdibe, zanîn jî, ji Xwendegahê tê girtin; ko wisa ye ezê bi hevalên xwe re dê bibêjim :

Her bijî Xwendegaha delal.

68. Şagirtêkî qenc.

Gurgîn zarokekî heftsali ye. Ev du sal in ew diçe dibistanê. Her roj, ew sibe û ji nivîne radibe, û xwe pêk ditîne. Berî her tiştî ew dest û rûyê xwe dişo, pora xwe şeh dike, dranên xwe bi firçe difirîkîne, cilên xwe da diweşîne û li xwe dike.

Piştî ew kitêb defter û qelemên xwe dide hev û dinêre ko tiştêkî xwe ji bîr ne ke û çavên xwe li nivîsandina xwe digerîne, heta ko tiştêkî jê kême ne be û ko kêmasiyek tê de dibîne ew wê rast dike. Êdi Gurgîn demçûna dibistanê xweş nas dike û gava dibîne ko hê zû ye, dersên xwe dîsa carek an didowan dixwîne. Berî çûna xwe ew tê destên dê û bavê xwe û xwişka xwe ya piçûk Zîne maç dike.

Gurgîn di dibistanê de zarokekî paqij û bi jîr e. Gurgîn tucar bi hevalê xwe re pev na çê, ji tukesî re xeberine xirab na bêje û di dersxaneyê de bala xwe dide dersa xwe. Dê û bavê Gurgîn û mamosteyên wî ji wî xweş in.

69. Dapîr.

Dapîr li zivistanê, nêzîkî tifikê de û li havîne li teniştê pencereyê de rûdine. Destên wê her dilivîn, ew an hiriyê dirêse an bi singikan goran çêdike. Ew ji xirocirê hez na ke. Kengê hon rahat na sekinin, dikin qîr û vîr û hon wê aciz dikin, dienire û li we diporîne. Lê dapîr çîrokên spehî dizane û ji zaroyên qenc gelek hez dike.

Gava ew ji we re çîrokan dibêje, çiqas keyfa we tê û hon dilxweş dibin. Zaroyên qenc dapîrên xwe tucar aciz na kin û her qedrê wê digirin.

70. Zarono.

Zaroyê min ! Bi şev zû raze û sibê zû rabe, da ko cendekê te rahat û nerm bibe. Kengê ji xew radibî, sivik dest û rûyê xwe, dev û guhên xwe, pak bişo û pora xwe şeh bike. Paqijî xweşiya bedena te ye, Ji paqijan herkes hez dike.

Dema tu hazir dibî, here destên dê û bavê xwe. Çiqas bêtir tu hejî wan bikî û guh bidî wan, tu ê li nik wan û li nik hemî kesan biqedr bibî. Di rojê de, dibistana xwe de, guh bide seydayên xwe û bi dersên xwe mijûl bibe. Piştî bi hogir û hevalên xwe re bileyize. Divê zaro hêm bixebitin, hêm bileyizin. Ëvarê dema tu hatî mal, hîne dersa xwe bibe, wezîfa xwe pêk bîne bê zanîn û çêkirina wan me nive. Cil, kitêb, qelem û defterên xwe dane cihên wan û bi intizam be.

71. Sînema Piçûk.

Sînem keçikeke piçûk û şêrîn e. Her sibe bavê wê diçe ser xebata xwe û ew, bi deya xwe re, li mal dimîne. Çiqas ji destê wê tê, di xebata malê de, arikariya deya xwe dike.

Gava deya Sînemê tiştên xwarinê pêk ditîne û dipêje, Sînem, bi xebatine piçûk, arîkariya deya xwe dike û li kulîlkên bexçeyê, bi misînê xwe yê kiçik avê direşîne. Sînem bi her tiştî arîkara deya xwe ye. Sînem gelekî bala xwe dide çîçikên mirîşkan ji bo ko kitik wan ne xwin. Gava Sînem ji derve dengê kurkê dibihîse, hema derdikeve, ji derve bal wê ve diçe û li dora xwe mêze dike û dibêje :

- Gelo tiştêk li wan qewimî ye ?

Sînem êm û ava wan dide wan. Bi vê xebatê Sînem ji alikî, arîkariya deya xwe dike û ji aliyê din, dilê xwe geş dike. Gava bavê Sînemê ji karê vedigerê xwe tê mal, ew ji keça xwe dipirse :

- Gelo te arîkariya deya xwe kiriye ?

Sînem lê vedigerîne û dibêje :

- Belê bavo, min bi her tiştî, li gora piçûkahiya xwe, arîkariya deya xwe kiriye.

Bi vê gotinê dilê bavê Sînemê xweş dibe û ew pê westabûna xwe ya rojê ji bîr dike.

72. Gîsinê Zingargirtî.

Gîsinekî hebû ko ji mêj ve pê cot ne kiri bûn. Di bin berf û baranê de ew gîsin zingar girtî bû. Êdi kesî nikarî bû, lê bimeyizîne, hewqasî kirêt bûbû. Gîsinekî dî, ko her ro dibirin cot û pê dixebitîn dibiriqî.

Rojekê, gava gîsinê paqij ji cot hat, hevalê wî yê zingargirtî jê re got :

- Tu dibînî halê min, ez bi çiqasî kirêt bûme, êdî kes li min na nêre, ma em her du ne ji yek hêsinî hatine çêkirin ? Çima tu hewqas dibiriqî û delal î, ez hewqas kirêt im.

Gîsinê paqij lê vegerand :

- Gotina te rast e, em her du ji yek hêsinî ne, lê tu ji mêj ve ye na xebitî, di cihekî de, bi rahatî, rûdinî, zingarê avêtiye te, lê ez tim di xebatê de me, ez tim di cot de me, niho jî tu li vê derê rûniştî yî û ez ji xebatê tîm. Biriqandina min ji xebatê ye.

73. Roja Xwendegahê.

Îro deya Gurgîn kurê xwe zûka ji xew rakir û jê re got :

- Rabe kurê min ! îro roja dibistanê ye !

Gurgîn bi dilxweşî ji cihê xwe rabû û çû ber sûlava avê. Gurgîn zarokekî paqij e, deya wî gelek jê hez dike. Berî ko here dibistanê, deya wî ew maç kir û got :

- Kurê min, di rojên betlanciyê de, tu gelek lehîsti bûyî, niho ji, di rojên dibistanê de zehf bixebite, bi mamoste û hogirên xwe re bi edeb û nazik bibe.

Gurgîn bi edeb silavan li momosteyên xwe dike û li hevalên xwe bi çavên geş mêze dike û silavan li wan dike. Gurgîn û hogirên wî gelek dilxweş in, hemî hejî dibistanê dikin.

74. Cotkar.

Rojhelat e, mame Tacîn diçe cinîna xwe, Mer û tevirên wî, liser milê wî ne. Bi kêf û dilxweşî cinîna xwe dikole. Hevind jî diçe dibistana xwe û her ro di rê de, rasta wî tê. Hevind silavan lê dike û dibêje :

- Mame Tacîn, roja te xweş be !

Mame Tacîn pê dilxweş dibe, selava wî lê vedigerîne. Hevind zarokekî bijr e, qedrê cotkar û ketkeran digire. Mezinahiya mirovan bi xebatê ye.

75. Meha Gulanê.

Meha Gulanê, meha salê ya çêtir e. Gulan meha kulîlka ye, her texlît kulîlken bireng tê de hene. Êdî serma na mîne. Xelk cilên stûr dertêxin ên tenik werdigerin. Meha gulanê de, mêrg û çiyân de em digerin. Cimsîk û belçim ter in. Dar kesk û heşin in û pelên wan nerm in. Dar bi kulîlkan tejjî nê û hewa ji bihna wan bihndar e. Sala ko hewa tê de xweş û bijûn e, di wê salê de meywe û zad gelek dibin. Çûk hêlînên xwe çêdikin û hewa ji deng û stranên wan tejjî dibe.
Çend gulçîçekên spehî biçinin û bikin diyarî ji dê û bavên xwe re, ji ber ko dê û bavê we jê hez dikin. Ez ê ji xwişka xwe re jî qevdeke gul û rêhanan bidim, ji ber ko ew jî gelek hejjî wan dike.

76. Sibeha Sînemxanê.

Sînemxan kêçikoke paqij û nazik e. Her roj zûka ji cihê xwe radibe û diçe ber sûlava avê, dest û rûyê xwe bi av û sabûnê dişo, piştî selavan li dê û bavê xwe dike. Di şuklên brayê xwe yê kiçik lê dike û pê dileyize. Di wê gavê de, deya wê xurîniyê pêk tîne. Sînemxan digel dê û bavê xwe tê mezela xwarinê û bi wan re xurîniya xwe dişkîne.
Xurîniya wan, ji şîr, penîr, nan, hêk û çayê hevedudanî ye. Sînemxan bi rêz û edeb dixwe û di cûtinê de, lêvên xwe jêk ve na ke û cilên xwe qirêj na ke. Piştî ew diçe Awendegahê. Di rê de, wek zaroyên bê rêz û edeb na leyize, rast birast diçe reya xwe.

77. Girgiroka Pîrejînê.

Zivistan e, dinya sar e, baran hûr, hûr dibare. Rê kaş e û herî ye. Pîrejînkê, cilên kevn wergirtî ne, girgirokek daye pêşiya xwe û berê wê daye evrazê. Tiliyên wê ji sermayê quflîlî ne, pçyên wê axê na girin û jê dişemitin, ew dikeve nav heriyê de û nav de digevize; hingî radibe dîsa dikeve; ni kare bi rêve biçê, dimine cihê xwe de. Çend zaro bere diborin; yek ji yên din re dibêje :

- Geli zarokno werin; de em arîkariya vê pîrejînê bikin !!

Zaro lê vedigerînin, dibêjin :

- Baş e !

Zaro lê tîn hev û giçirokê didehifînin, bi hewa dixin û dibin serê kaşî. Pîrejîn gelek dilxweş dibe, bihna wê derdikeve û li zaroyan dizivire û dibêje :

- Gelî zarono !! Xwedê ji we razî be; herwekî ez îro ji we razî bûme, û we ji dê û bavên we re bihêle !! Zarok destûra xwe jê dixwazin û berên xwe didin mala xwe.

78. Silka Mezin.

Gundîyekî silkeke mezin ji zevîya xwe hilkir. Silk gelek mezin û spehî bû, wî xwest bi wê keyfa mîr xweş bike, ew silk jê re anî. Mîr ne destvekirî bû, lê ji ber dilxweşiya gundîyên xwe carinan tiştin pere dida wan. Kengî wî silk ji Mîr re bir, Mîr kenî û ferman kîr bila ji wî re sed zêran bidin. Axayekî dewlemend û hinde dewlendîya xwe destniçandî kengê camêriya mîr seh kir ji xwe re got :

- Ez jî dê hespê xwe yê baş Mîr re bibim, Mîr ko ji bo silkekê sed zêr dan, Xwedê dizane ji bo hespê min ka wê çiqasê bide.

Hena hespê xwe yê spehî û boza destkêşî mala mîr kir û çû nik mîr û jê re got :

- Mîrê min ê giran ! Xulamê te hêvî dike tu vî hespî ji xwe re qebûl biki. Mîr qesda axayî rind sehkir, jê re got : Ez hespê te qebûl dikim û ez ê henberê wî tişteki welî bidim te ko bi du beşyên hespê te ji min re hatiye. Mîr ferman kîr û ew silk jê re dan.

79. Mîr û Xanî.

Çawe em dizanin Ehmedê Xanî yek ji şairên me yê mezintir e. Memozîna wî di dinê de binav û deng e. Mîrê Botan gelek qedrê Xanî digirt û her car ew vedixwend nik xwe. Lê Xanî carina ezimandina mîr ji bîr dikir û ne diçû nik wî. Carekê mîr ji nehatîna wî gelek enirî.

Xanî erna mîr bihîst û çû bal Mîr ve, jî bo efûkirina qisûra xwe. Kengî ew ket diwanê û Mîr ew dit, Mîr berê xwe jê zivirand û piştta xwe da yê. Xanî kenî û bi dilxweşî pêş ve çû û ji mîr re got :

- Mîrê min, li guhê min keti bu ko tu ji min enirî, lê ez dibînim tiştêkî welî tune.

Rûyê Mîr ji ernê sor bû û bi dengekî hişk lê vegerand û got :

- Seyda..ma tu ji çi dertêxi ko ez ji te ne enirî me û bihîstina te ne rast e. Ehmedê Xanî got :

- Mîrê min te piştta xwe da min, ez dizanim ko tu piştta xwe ji dijminên xwe re na dî !! Mîr pê gelek dilxweş bû û ew çûn ser û rûyên hev.

80. Hevind û Kerevon.

Du gundî, Hevind û Kerevon, di rê de rastî hev hatin. Piştîyên her dûkan jî giran bû. Hevind dîsa wek adetê xwe dest bi giliyê kir û got :

- Piştîyê min çiqas giran e; ez dibin de fetisî me !

Gilî kirin ne adeta Kerevon bû, hema kenî û ji hevalê xwe re got :

- Ma tu jî ecêb î, xebateke kiçik jî tu bê gilî na kî.

Hevind got :

- Ecêb tu î, piştîyê te bi qasî piştîyê min giran e û dîsa tu dikenî û tu ji min ne zexmtir î; heye ko ez ji te xurtir im.

Kerevonî got :

- Welê ye.. lê min giyayek danîye nêv piştîyê xwe de, piştîyê min ji wî giyayî sivik bûye.

Hevind çavê xwe bel kir lê nêrî û got :

- Ez ji te hêvî dikim navê vê giyayê ji min re bibêje.

Kerevon gelek dilxweş bû û got :

- Navê giyayê min sebr e.

81. Buhar.

Buhar e. Hêdî, hêdî hewa gorm dibe. Mêrg û solîn bi sûsin beybûn, kinêr, lale, lawlaw, hêro, helal, stêrik û nêrgîzan dikenin. Her der dibe têr giya û çîmen. Berfa serên çîyan dihele û belekî dikevin zozanên jorîn. Deşt û zozanên jêrîn kepeneyên xwe ji nav milên xwe davêjin û serên xwe radikin.

Sîngên wan bi her texlît kulîlk û giyan tên xemilandin. Bayê ferasîne li wan dide, guliyên wan dihejîne û bûkikên wan dibîşkivîne.

Şehlûl û bilbil derdikovin ser serê guliyên daran, rûyalan û tehtan û di wan deran de dixwînin; awaz, awaz dibêjin û distirin û mîzgîniya biharê didin. Refên qulingan xwe pêktînin û qesda zozanan dikin, lêgleg û hacîreşk ji germiyanê berê xwe didin honikahiyê û tên û lê ew hêlînên xwe çedikin û hêkan dikin. Xelk û şivan derdikovin banchiyan û berbuhariyan û pezên xwe li erdê bijûn diçêrînin.

Ceh û genim roj bi roj radibin û li xwe zeyde dikin. Di zevî û rezan de xelk dixebitin, zeviyên xwe cot dikin, rezên xwe dikolin. Kurê min ê delal ! Tu dibinî çawan her kes dixebite.. tu jî xweş bixebite, xebat şîrîn e, jîna te bi xebatê şîrîn dibe.

Du egîd.

Du egîd çû bûn şerê welêt û dîl keti bûn. Gava ew birin nav koma dijminan, wan serên xwe dan ber xwe.

Wan seh dekirî ko Kurdistan winda bûye, eskerê kurdan şikestine, revîne û serekên wan hatine gertin. Her du egîd li ser van xeberên tehl digirîyan û yekî ji wan digot :

- Çiqas ez têşihim, birîna min çiqas dişewite.

Ê din digot :

- Stran vemirî, govend sekinî ye, Min jî divê ez bi te re bimirim, lê di mala min de jin û zaroyên min hene; bê min ew dê perîşan bibin.

- Pîrek ji bo min çî ye ? Zaro ji bo min çî ye ? pêteke bilindtir di dilê min de rabûye. Pîrek û Zaro heke birçî ne, berde bila herin bigerin, welatê min, welatê min winda bûye.

- Bra hêviyek ya min ji te heye, heke ez mirim, laşê min bi xwe re bibe û min li erdê Kurdistanê veşêre.

Kolosê min dane ser sînga min, tîfinga min bide destê min û xencera min bêxe ber pişta min. Ez dixwazim wisa rakevim û bibihîsim, wek nobetdarek di gorinê de, heta ko dengê topan û şehîna hespan bîn.

Dema reprepê hespên Kurdên egîd di ser tirba min re biborin û dengê tîfing û topan bîn, ez ê bi çekên xwe ve ji tirba xwe, xwe hilavêjim, ji bo standina welatê xwe !! ji bo azadiya welatê xwe !!

Havîn.

Havîn e, dinya germ e. Giya hişk bû ye, bûye pûş. Ruyê erdê zer û gewr e. Mêrg û solîn gul û kulîlk ji xemlên xwe ketine.

Wextê berxwerê ye, dextl û zad gihane. Darteam bi çêbûna fêkî bireng bûne, di rezan de mêwên tirî bi ûşiyên zer û sor teji ne, ji nav pelên heşîn xuya dibin û mizgînîya çêbûna xwe didin. Çaxa durûn û paleyîyê ye. Pale dikevin zevîyan de, bi das û qeynaxan qirşî didurûn û dikin melûk.

Jin jî bi mîrên xwe re dixebitin, wan melûkan dikin gidîş. Qirş tê kêşandin; di benderê de tê gêrekin, ka û danê wî bi milhêban didêrin ji hev vediqetînin û safi dikin. Jin û zaro dikevin dehl û cinînan de meywe berhev dikin. Di rezan de selik û qifik ji tirî teji ne.

Mûrî ji xwe re qwîten xwe berhev dikin û lêk didin, têxin malikên xwe de û hisabê paşroja xwe dikin, ji lewre, rojên tang û ser wan de tên, da ko di wan rojan de giriftar ne bin. Zaro jî di dibistanê de dixebitin, seydayê wan ji wan dilxweş e. Sibe zaro mezin û mirovên zana bibin û bibin arîkarên mal û welatê xwe.

• Nivîsandina Nameyan.

Gava dê û bavê min, bra û pismamê min li nik min rûniştî ne; ez dikarim xwestina xwe, ji wan re bi dev bibêjim, lê heke ez ji wan dûr im, divê ez xwestina xwe ji wan re, bi kaxezekê bidim zanîn.

Nivîsandina nameyekê tiştêkî gelekî hêsanî ye.

Ezê biceribînim :

Dêrik, 4, Adar.1937.

Ji bo yê kurê min ê şerî û delal.

Pêşî çavên te diramîsim. Heke tu pirsê min dikî, ez bikêf im û rahat im lê her ez di xema we de me. Gelo îşê we çawa ye, hon rahat in ?

Çaxê nameya min bigehe destê we, çilobûn û çawabûna xwe, ji min re binvîsin û qenc bidin zanîn. Êdî ez çavên te maqdikim tevî brayên te û ez çavnêrê reşbeleka te me. tu ji min re sax.

Bevê te Haco.

Hezargol, 4. Tebax. 1937.

Ji bona hevalê min ê şêrîn û hêja.

Paş silava, ez çilobûn û çawabûna te dipirsim û heke tu li min dipirsî, ez bikêf im, tenê ez bêriya te dikim.

Tu di zanî ko, îsal min diviya bû, ez li Cezîrê genim bikirim, kiriyariya min jî diviya bû, bi destê te be. Lê belê, vî çaxî destê min teng e, min nikarî bû ko ez pçekî pir ji te re bişînim.

Lêbelê vaye hezar zêr, min di postê de, ji te re şiyand, ji bo ko tu genim pê bikiri.

Ez ji te hêvî dikim, heta ji te bê hinikî bi erzanî û çenimê genc bikire, heta ko em li vêderê pê ne xesirin. Ez çavnêriya kimeta te û bratiya te dikim.

Ez selavan li te dikim û çavê zarokên piçûk radimîsim û ezê keyfa heval û hogiran dipirsim brayê min ê delal. Ez li hêviya reşbelêka te me.

Hevalê te
Haco

Mûş, 4. Tebax. 1938.

Hevalê min ê delal.

Reşbelêka te giha min û te ez bi nivîsandina xwe gelekî dilxweş kirim. Sibe nikarîm bêm cem te, ji lewre mêvanên brayê min ê mezin hatine mala me. Dusibe piştî nivro di nav beyna saet çar û pêncan de, ez ê bêm ziyareta te.

Saxiya te daxwaza dilê min e. Ez tîm çavên te.

Hevalê te
Gurgîn

Endîwer, 5. Gulan. 1939.

Hevalê min ê delal.

Iro giham Endîwerê û homa çûm nik brayê te. Pesn li xwedê be, halê wî baş e û min dîktor jî dît, ew dibêje ko edî tu talûke ne maye û paşê heftekê brayê te dikare ji nav nivîna xwe rabe.

Herwekî min ji te re goti bû, her ro ez ê herim balê û paşê çend rojan ji te re dîsa li ser halê wî binivîsim.

Di rê de, min pismamê te Elo dît, ew gazindan ji te dike û dibêje ko du kaxezên ko ji te re şandi bûn bê bersîv mane. Hêviya min ji te hoye ko tu jê re zû binivîsî. Xweşiya dilê te dixwazim.

Neco.

Şam, 1. Tîşrîna-Paşîn. 1937.

Ya lawê min.

Xwedê emrê te dirêj bike, xwedê dê û bavê te ji keda te mehrûm ne ke, yanî bi şev û ro tim tu di bîra me de yî. Îsal heşt sal in em li welatê xerîbîyê ne. Em tum dixwazin cuhab û xeber bidin hev, lê em ji hev dûr in, gazind na be.

Xwedê bixwaze, bi emrê drêj; mirov digehe miradê xwe. Berê mehekê dilê min hebû, ez ji te re nameyekê bişînim, lê herwekî tu dizanî nivîsandina min nî ne, brayê te yê piçûk jî ne hazir bû..

Brayê te duhî ji xwendegahê hat, vê reşbelekê pê didim nivîsandin.

Ez ni karîm bêm ba te, lê dilê te hebe, tu dikarî bê. Me gelek bêriya te kiriye. Em dixwazin rojkê berî rojkê te bibînin. Ez û deya te çavê te yê rastî radimîsin.

Brayê te tê destên te

Bavê te

Şero

Diyarbekr, Deriyê-Nû 7. Tebax.1938

Ê lawê min.

Berî sê salan ez hatim Qamişlokê, li wêderê ez nesax kotim. Sê meha ez di nivînê de mam. Roja min tu dîtî li Qamişlokê, destê min vala yek û insan nesax bikeve aqilê wî hebki kêm dibê, min guh ne da te lawê min. Li kêmasiya bavê xwe me nêre. Roja, tu ji cem min çû û berê xwe da Mêrdinê, wê çaxê ez pir poşman bûm, ji hev getandin zehmet e. Divê tu tim ji min re binivîsî. Min bihîst tu zewicî, zewicandina te pîroz be, li ser xeyrê be.

Însan zewicî, divê dîsa xatirê dê û bavê xwe zani be. Ji min û ji deya te, taba wê ji min pirtir e bi te re, gerek tu xatirê deya xwe zani be. Tu bavê heft lawan be inşalah.

Ez silavan li deya te dikim, xaltîya te, li pîrika te, li xalê te, li apê te, heçî mirovê me dostê me, heçî pîrsa me dikin, ji ber min ve, silavan li wan bike.

Ez çavê te radimîsim, Xwedê bike ez kêmanîya we ne bînim. Tu û pîreka xwe tevde kal û pîr bibin. Xwedê we muhtaçê nêmerda me ke. Ez ji te razî me, Xwedê ji te razî be. Lingê te li kevirekî ne keve lawê min.

Bavê te

Temo

Tirba Spî. 16. Adar. 1937.

Pismamê delal.

Meha borî, gava tu li cem me bû yî, te digot ko dilê te he ye herî Dêrikê. Sibe berî nivro di saet heştan de, ez û brayê xwe Gurgîn û cîranê me Remo, em ê tevde herin Dêrikê. Di otomobîla me de cihekî vala heye.

Hevalîtiya te di vê çûyinê de, dilê me dê gelek dilxweş bike. Hêvîdarê bersîva te me.

Ferzende

Telegraf

Etman Axa

Hesiçe

Sibe berî nivro saet dehan de tîm Hesiçeyê, keremke li hêviya min bimîne.

Resûl

85. Hejmartin û hisabkirin.

Gava ez diçim bazarê û tiştina dikirim li ser kaxezekî hesabê xwe dibînim; herwekî :

<u>Tişt</u>	<u>Bihayê wan bi quruşên sûrî</u>
Goşt	4
Nan	2
Mast	1
	—
	7

ji vê hesabê tê zanin ko min heft quruşên sûrî derve dane. an

<u>Tişt</u>	<u>Bihayê wan bi pelên sûrî</u>
Berxek	2
Çar mirîsk	1
Golikek	4
Bizinek	3
Beranek	4
	—
	14

ji vê hesabî xuya dibe ko min çardeh pelên sûrî derve dane. An

<u>Xweşiyên pez</u>	<u>Hejmara pez</u>
Hevind	35
Temo	12
Tacîn	14
Feremêz	22
Hewran	11
Cengîr	44
Ferzende	26
	—
	164

ji hesabê min derdikeve ko di gundê me de sed û şeşt û çar pezên spî hene.

86. Ewr û du Gundî.

Du gundî li ewrê ezmanan dinêrin. Yekî got : Ewr ji me re teyrokê tîne.

Yêdî lê vegerand û got :

- Ne welê ye.. ne teyrokê û ne jî berfê tîne.. lê baraneke hûr û spêhî tîne.

Yê pêşîn got :

- Ez ji te re dibêjim; berf û teyrokê tîne, Ew fêkî û heşînatîyên me dê xira bike, dê jin û zaroyên me û pez û dewarên me bê qwît û alif bimînin, dê xela rabe û birçîtî û nesaxî û mirin pir bibin !

Yê dî dîsa lê vegerand û got :

- No, ne welê ye.. tu xwe dixapînî; ewr baranê tîne, ev baran ko bibare dê xweşîtî, firehî û dewlemendîyê bînc, zadê erdê dê du caran bigohe, dê fêkî û rezên me spêhî çêbibin û zehf bibin. Bi welê ye. Ne welê ye.. belê welê ye, gundiyan rika xwe drêj kirin û axaftin di nav wan de germ bû û dest çêra kirin û xwe ji lêdanê re pêk anîn.

Vê gavê, bayek rabû û ewr belav kir û dûr êxist. Wê rojê de ne berf ket û ne teyrok. Wextên xwe bi axaftinên pûç û beytîşe winda me kin. Wext zêr û zîv e, giran biha ye erzan me kin. Wextê xwe bi zanîn û destxetan biborînin.

87. Şêr û Kêvroşk.

Rojekê şêr bi hevalîtiya kêvroşkekê qail bûbû, kevroşkê ji şêrî re got :
- Ma rast e ko hon ji dengê dîkan ditirsin û ji ber dengên wan direvin ?
Şêr lê vegerand û got :
- Xeberê te ye, em ji dengê wan ditirsin, lê tu dizanî ko fîl jî - ew heywanê hevqase stûr û qelew - ji him hima berazan direcife ?
Kêvroşkê got :
- Ha..niha min seh kir, em jî çire ji tajîyan ditirsin.

88. Dua û Xebat.

Divê her kes di dinê de qas taqeta xwe bixebite dest û peyên xwe bilivîne û paşê arikarî û piyarîya xwedê ji xwe re bixwaze û dua bike. Bi xebatê zexmî û hişyarî ji dil hiltavêjin û jina mirov bi wê her şa û bi reng dibe. Kengî tu di şabûnî û firehiyê de yî her dua û şikir bike û kengî tu di tengiyê de yî canê xwe bişidîne, xwe sist me ke û zorê bide xebatê. Xwedê her arikarê xulamên xwe ye ko ji rêya rast û rastiyê dernakevin, bextên xwe na şkinin, di roja mêranîyê de namûsê dikin, xeyretê dikêşin û hejî millet û welatê xwe dikin.
Yê dibeze digebe, yê dikeve radibe, av ji tehtê dilop, dilop dinuqite; paşê digehheve, dibe goleke zîv. Destê mêran ji ezmanan stêran tîne.

89. Çend Nothelokên Kurdî.

Dilê tirsok sînga gewr na bîne.
Şêr bi lepê xwe, şêx Hadî na yê hawara te.
Dişya gulek e, bihn bike û bide hevalê xwe.
Gundê bê rez û konê bê pez û mêrê ko dibeje ez û ez, hemî ne tutişt in.

Rabûn û Rûniştin

Kurd gelek bi edeb û terbiye ne . Rabûn û rûniştina wan , dan û standina wan bi rêz û tertîb in . Kurd nazik , giran û ciwanmerd in . Xwediyê gotina xwe ne . Paşgotiniya xelkê , heval , hogir û braderên xwe na kin . Dostê dostê xwe ne . Pir na xêvin , gotina xwe bê rê drêj na kin . Gava ew erê an belê dibêjin erê an belê ye û gava no dibêjin no ye . Ew beriya ko tiştêkî bibêjin , vî tiştî xweş didin eqlê xwe û eydî ji gotina xwe bi şûnda venagerin . Heke wan wad da poşman na bin , bi dilxweşî û camêrî wada xwe tînin cih . Qenciya ko ji wan re hate kirin tu car ji bîra na kin . Heke dijminê wan kete bewtê wan , ew di sûçên wan diborin .

Gava ji kesekî tiştêkî dixwazin na bêjin bide min , lê dibêjin " ji kerema xwe bide min " . Ko ji wan re tiştêk hate dan " Spas " dibêjin û pê minetdariya xwe didin zanîn .

Ko kesekî banî wan kir , ew dibêjin : " lebê an bifermû an ez benî .

Gava kesek ji wan tiştêk dipirse ew lê vedigerfînin : " Ez dizanim an ez ni zanim , an erê an belê an no " lê na bêjin : " hî , ha " û serê xwe na hejînin ; ew dizanin ko wilo kirin kêmasiyek e .

Gava ew tiştêkî vedixwin bi edeb û isûl vedixwin , hêdî hêdî û bi edeb dikişînin , yên dora xwe aciz na kin .

Wadê ew li ser xwarinê ne û parî di devê wan de ye milçe milç û çelq û çelq na kin .

Heke ew di civatekê de , di nav xelkê de rûniştî ne bi qirpe qirpa qirika xwe hevalên dora xwe aciz na kin . Ew dizanin ko vî tiştî kirin kêmaniyeke gelek rezin e .

Pêşbirî li jin û zarokan na kin , rê li wan na birin . Wadê ew dipeyivin dengê xwe bilin na kin û heke yek dipeyive gotina wî na birin û beriya ko ew axaftina xwe biqedîne dest bi peyivê na kin . Her rastiye dibêjin , derewan na kin , ew dizanin ko derew sêwî ne . Ew dîsa dizanin ko derew çiqas zû jî bibeze dawî rastî wê digire .

Kurd nî ne ko nizane gotina bav û kalan : " Derewker û bê bext her rûreş in . "

Kurd dest û tiliyên xwe na kin dev û difn û guhê xwe û wan pê paqij na kin . Gava ew dikuxin an dibihnijin destê xwe an destmala xwe didin ber devê xwe .

Ew li erdê tif na kin . Goşt û xwarina ber diranan tû na kin erdê . Ariya cigara xwe , di nav civatê de , na weşînin erdê .

Li zaroyên xwe na din , wan bê sebebeke giran na êşînin , wan tirsiyandî û çavşkêrandî na kin . Ew dizanin ko heke wan wilo kir zaro pê derewker dibin .

Çiqas jî bienirin dijûnan na kin , gotin û pirsên xerabî na bêjin . Ew dizanin ko brîna xenceran sax dibin , lê brîna gotinan sax na bin .

Bê rê sund na xwin û bê sebebeke giran xelkê na din ber sundan . Di nav axaftinê de , bi serê bav û pêşiyê xwe sund na xwin û bi serê bav û kalê xelkê û gora wan jî sund na xwin . Ew dizanin ko ew tişt gelek kirêt e .

Gava ew tîna malekê û xwediyê malê banî wan dike ser xwarinê bi derew an ji ber şermisariya bê rê , na bêjin ez tînim û bi delalî tîna ser sifrê .

Wadê ji wan tişteki tîna pirsîn , xweş bala xwe didin gotinên pirskerî da ko bikarin bi rastî bersîva wî bidin .

Gava kesek ji wan re tişteki dibêje an qise dike bi bihnfirehî guh didin û bi lez û bez na bêjin : " ez dizanim an min seh kir . "

Bi bala fireh mirov hêj çêtir hîn dibe .

Ew dizanin ko ern û bihtengî tiştine ne qenc in , memaze li ber mirovên qels û belengaz û jin û zaroyan û dilşikestina wan kêmasiyek e , şermisariyeke zor gewre ye .

Kurd çavsoriya xwe li xurtan dikin , li yê di ser xwe re dikin , ne li yê di bin xwe re , ne li yê kêfî xwe .

Kew û Rovî

Roviyek ji xwe re digere li çolê , ew rastî kewekî hat .
Xebera kew jê tu ne . Kew ji xwe re digot : " yê ko xewa wî na yê çawan bi derew radize , ez ê xwe biceribînim . Kewî çavê xwe girtin û dikî ko raze . Rovî ji par re çû û rahîste kew bi devê xwe re . Kewî nêrî ko di devê rovî de ye û ji rovî re got : " te ez girtim , ez nesîbê te me , bêje spas ji Xwedê re .

Rovî got : " Spas ji Xwedê re . " Devê wîna vebû kew firiya miqabilê rovî danî . Rovî ban kire kew got : " Mala wîna ne ava be heçî ko birçî be û bêje (Spas ji Xwedê re .)
Kewî jê re got : " Mala wî ne ava be heçî ko xewa wî ne yê û bi derew raze .

Mele û Gundî

Mele çû ser bendera mirovekî , wî mirovî bendera xwe didêra .
Mirovî ji melê re got : " Tu dizanî Şeytên ji min re dibêje çî ? "
Mele got : " Dibêje çî ? "
Mirovî got ê : " Ew dibêje min , rahêje vê melhebê û li nava qehfê melê xe ... "
Melê got : " No , malwêran , Şeytan dijminê Xwedê ye , ko jê be ya qenc na ke , û jê bê erş û kursî wê xira bike .
Di dî saetekê re , mirov car dî ji melê re got : " Mele , tu dizanî Şeytan ji min re dibêje çî ? "
Melê got : " Dibêje çî ? "
Mirovî lê vegerand û got : " Ew dibêje min , ji bendera xwe derkeve û wê teslîmî melê bike : "
Melê jê re got : " Ma tu zanî çî ye , bihostek ji erdê ne ma ko Şeytan ibadet ji Xwedê re ne kir , bes niha ew û Xwedê hebik ji hev û du xeyidîne ; bes ew pir qenc e .

Stranên Nijadê Me

Lê Edûlê rabe

Lo na be , qedao nabe , belao na be , ji ber serê min rabe , navê revê navekî xirab e , bêvila min bilind e , zmanê min drêj e , di nav dost û dijminan de serê bavê min berjêr na be

Lo na be , welatê xerîbiyê çekek teng e , piyê xwe tê ra me ke ji me xerîban re na be bav û kek

Lo na be , belao na be , welatê xerîbiyê çekek teng e , debara te dibe , ebûra min na be , Şam şekir e , welatê bavê min şîrîn e , destê min ji heval û hogiran na be

Lo na be , qedao na be , teniya binê beroşê di rûyê min daa na be , şêrîza li ser culhao na be , şevê dihatî nivê şevê ye , şevê kanûna berfê girtî rûyê erdê ye , Fozê Rewan avêtê dîwarê qesrê ye . Bozê Rewan cemidiye pîkol dikir kendalê berfê ye .

Keçê rabe , ne be sebaba kuştina lawikên xelkê ; destê xwe bi destê min de em ê berê xwe bidin welatê Kurdistanê , em ê xwe bavêjin qewmê çiyayî , lê na be hikmê dewletê , na de kaçor û aşar û eskeriya hikumetê

Lo na be , qedao na be , navê revî navekî xirab e , navê bavê min mezin e , qesra bavê min bilind e , nav dost û dijminan de nizm na be

Lê rabe , Edûla min rabe , tu şa'rê girêde bîra navkêla zirav li ba be , bîra dinya li serê min û te qurîçax be , toz û icaca keriyê sor li me rabe , ez na kim terka bejna zirav heya celata min ne re bajarê Rohayê , kindira min ne re welatê Kurdistanê , li Diyarbekrê dara çinarê , dergehê kelatê , heya kindira min li ba be .

Lo na be , qedao na be , xewa min tê ji ber serê min rabe , bavê min lok e , barê wî giran e , heçî nav û dengê bavê min bihistiye pîberê min na be .

Lê Edûlê rabe , şa'rê girêde , bîra navkêla zirav li ba be , destê xwe destê min xîne , lingê xwe li rikêba Deloxoro xîne , em ê di Ferata Bêlacokê re , di Qerekê Hesên Paşa re , em ê bi dewletên biyanî re terkî dinya bin , em ê bi romî Paşa re bi neyar bin , em ê bi mezinê Moskofa re bi heval bin .

Lo na be , qedao na be , belao na be , heşa Helebê na be , navê revî navkî xerab e , bêvila min bilind e , zmanê min drêj e

di nav dost û dijminan de berjêr na be , welatê xerîbiyê çekek
teng e , piyê xwe tê ra me ke , ji me xerîban re na be hav û kek .
Lo na be , kuro na be , xewa min tê , ji ber serê min rabe , welatê
xerîbiyê çekek teng e , dîbara te dibe , ebûra min na be Şam şekir e ,
welat jê şîrîntir e , destê min ji heval û hogirên mala bavê
min na be .

Dêran ... Dêran ...

Dêran .. Dêran ... Ez Dêrana siwarê Xemlo me ,
Kejikê wêran ketim ber bi bayê , ez bala xwe didim ê , sê siwar
jêr de tîn xuyayê , ez bala xwe didim ê wan siwra ye , siwarê
pêşî, jê re dibêjin Riza ye , yê bi dû de Eshedê bra ye , ê
taliyê cizmake reş li piya ye û qapûtekî reş li mila ye .
Riza ban fikir ê digot : " Eshed bra tengala vê kozikê bermede,
Mêrê Mêrxas be , tenbiya min li te be xwe me de ser kozika Gêrê
tê de hene gawirên şefqekirî û hirçê bi brîn . Mêrê çê be em ê
hilînin heyfa Ekremê brayê ... Em ê herin Wefayê , em ê çî bidin
bersîva apê xwe vî Mistefayê ...

Keko , wê êlê ji hev belav bê , êl bê sermiyan na bê .

Ez bi Kejikê wêran ketim bi genek e ,

Şade şihûdên mala kêfir gelek hene .

Dakevin meydanê siwar bi siwar , lek bi lekê ..

Riza bi sê dangan ban dikirê :

Eshed Kekê ,

Tenbiya min li te bê

Xwe me de ser kozika Gêrê

Tê de hene beranêrê şefqekirî ,

Hirçên bi brîn .

Methelokine kurdî : Heke ker bi nefse , mistek ceh bes e .

Kêvroşk jî çiyê na tirs e . Deh mal donzde rîspî . Berf dihele
çiya dimîne , mirov dimire nav dimîne . Ji bona çavekî dihebînim
çiyayekî . Hesp dibeze , siwar pesnê xwe dide . Serê bê teqûreq
ji xwe kundir e .

Stranên Nijadê Me

Edlê

Edlê rabe sibe ye ,
Dengê dîkan qebe ye ,
Çax , çaxê min û te ye .
Çaxê nimêja te ye .
Hey lê .. gidiyê Edlayê ..
Bê sozê , Sozwindayê ...
Malê dinyê hindikê ,
Qelena gewra min na yê ...
Sibe bû , dîkan ban kir ,
Cotkariyan nîr li pî kir ,
Rêka şkeftê b'nîvî kir ,
Sînga gewrê spî kir .
Hey lê .. gidiyê , Edlayê ,
Min sozek bi te re dayê ,
Ez t'car na dim terkayê ,
Heta bi axa merzela ,
Heta bi kêlê kevirê ,
Bi şîngîna bêrê hesinî .
Mala Edlê li neqebê ,
Lê hat bakî xezebê ,
Kul li Edlê giran bû ,
Da ser derdê kezobê .
Mala Edlê li jor e ,
Dergûşê lore lor e ,
Hêvî ma Rebê jor e
Ez ê b'çepî te bigrim
Bavê welatê jor e .
Dê Edlê ... rabe , rabe ,
Dilketî çare na be ,
Kes li malê tu ne ye ,
Kêf , kêfa min û te ye .

Qumrî

Qumrîkê ez gune me
Şivanê bavê te me ,
Aşiqê bejna te me ,
Evdalê çavê te me ,
Ez goriya serê te me ,
De yar , yar yar
De yar , yar , yar ,
Bê te xewka min na yê .
Qumrîkê ser bi zêr e ,
Sin dergehê bajêr e ,
Qumrîkê na dim mêr e
De yar , yar yar
De yar , yar yar ,
Bê te xewka min na yê .
Qumrîkê b'zêr helandî ,
Keçik' lawik revandî ,
Serê l'bavê gerandî ,
De yar , yar yar ,
De yar , yar yar ,
Bê te sebra min na yê .
Qumrîkê ez gune me ,
Delalê ez gune me ,
Esmerê ez gune me ,
Ez şivanê bavê te me ,
Aşiqê bejna te me ,
Evdakê çavê te me ,
Ez goriya serê te me .
De yar , yar yar ,
De yar , yar yar ,
Bê te xewka min na yê .

Stranên Nijadê Me

Lo Şivano ...

Lo şivano.. lo , lo şivano ..
Lo şivano .. malik wêrano ..
Navê şivanî Elî ye ,
Gopala wî ji gula spî ye ,
Pez berda bû , dor gelî ye ,
Ya li ber dêrê çend spehî ye .
Lo şivano .. lo , lo şivano ..
Lo şivano .. malik wêrano ..
Navê şivanî Emer e ,
Gopala wî ji gula zer e ,
Pez berda bû dûr bêder e ,
Ya li ber dêrê çend esmer e .
Lo şivano .. lo , lo şivano ..
Lo şivano .. malik wêrano ..
Navê şivanî Smaflok e ,
Gopala wî ji helhelûk e ,
Pez berda bû rexê cûk e ,
Ya li ber dêrê hêj zarok e .

Dûrik

Dûrikên li ber tenbûrê
Çi şikefta dev mezinê ,
Jê reviya refek jinê ,
Çavê min li ya mezinê .
Çi şikefta dev li hewa ,
Jê firiya refek kewa ,
Çavê min li ya bedewa .

Çi şikefta dev piçûk e ,
Jê firiya refek bûk e ,
Çavê min li ya piçûk e .

Sibe bû , min karek ne kir ,
Destê lêwik min qipçe kir ,
Sê siwaran xuyayî kir .

Min got siwarno hon kî ne ?

-Go xwakê em xerîbî ne ,
Xwakê em gî rêwingî ne .

Titin

Ez radibim weqta seher ,
Qelûna min agir li ser ,
Her nefesê ez dikêşim ,
Defî dike pênc sed keder .
Titina misk û ela ye ,
Vedixwit şêx û mela ye ,
Kê dibêjit titin bela ye ,
Ew ni zanit lezetê .

Melayê Gerdî

Mar. û Mirov

Mirovek , rojeke biharê , li çolê digeriya û bihna xwe dida .
Ji nişka ve , di kêleka rêlekê de , dengê guh lê bû . Yekî dikir
hawar . Mirov ber bi hindava dengî ve çû û piştî ko wî li rêlê
çepda . wî dît ko marekî mezin di bin kevirekî gir de difetisî .
Marî gazî wî kir û got ê :

- Ey lawo.... ez bextê te û Xwedê me ... di bin barê vî kevirê xedar
de bihna min diçike , ez ê bimirim . Ez bavê heft zaroya me ,
jina min jî nesax e , were vî kevirî rake û min xelas ke .

Mirov bi hemî xurtiya xwe sîngê xwe da kevirî û bi dişwarî
ew kevirê mezin wergêra û mêr pê bihna xwe da .

Mirov bêî ko li hêviya spasên marî bisekine dikir here reya xwe lê
mar rabû ser zikê xwe û drêjî mirovî kir .

Mirov şaşmî bû û gote marî :

- Maro...heyran ..ma wilo ye ?.... min tu ji mirinê xelas kirî
û tu dixwazî bi min vedî ?...

Marî lê vegerand û got :

Bo çî tu wisa heyirî ?... ma em ji mêj ve , ji bav û kalan û
hetahetayê ne dijminên hev in ?....

Mirov kenî û got ê :

- Çiroka ko tu dibêjî gelek kevn e , kevnare ye , me ew ji mêj ve ji
bîra kiriye .

Marî bersîva wî bi vî awayî da :

- Heke we mirovan ew ji bîra kir , eve ez tinim bîra te .

Mirovî lê vegerand û got ê :

No heyran ...wilo na be . Bila em , her du , herin û li qadiyekî
bigerin û li gora qerara wî bikin .

Mirov zmanxweş bû û dawî dilê mêr tejî kirin ko her du divê herin û li qadiyekî bigerin . Her du, der teniştê hev , dan rê . Dinya mij û moran bû , çar alî ne dihatin dîtîn . Mar û mirov , wextekî , li peydakirina qadiyekî geriyan û dawî di nav deviyên de çavên wan li roviyekî ketin . Her duwan banî roví kir .

Rovî , ber bi wan ve hat û gava wî mar û mirov pev re dîtîn , wî ji vê hevalreyê dev vekirî ma û gote xwe :

" Dûmahîka dinyayê nîzik bûye . "

Her du silav li roví kir û piştî ko hal û xatir pirsîn , mirovî pirsê xwe danî : "pêş roví . Rovî gote wan :

- Heke min divê li ser vê doz û dehwayê qerarekê bidim , divê ez cihê ko ev bûyer qewimiye bibînim .

Mêr qailiya xwe pê anî , her sê ketin rê û hatin pêş kevirê gir . Rovî gote wan :

- Ev tiştê çêbûyî , divê ji nû ve ji bona min çêkin da ko ez bikarim qerara xwe , bi rastî û li gora rêz û rêzikên kal û kalikên xwe bidim û ew ber bi marî ve zivirî û got ê :

- Tu xwe dane cihê ko mirov te lê dîtiye . Mêr tiştê ko roví got ê anî cih . Dû wî , roví got mirovî :

- Tu jî wî kevirî weke berî ve lê ke . Mirovî welê kir . Rovî nema deyn fikir , qey keti bû texmînine kûr . Marî got roví :

- Mîrza Qadî lezê bide qerara xwe , ez ji nû ve di bin vî kevirê giran de difetisim . Rovî gote mirovî :

- Careke din destê xwe me de wî kevirî . Rovî û mirov da rê û piştî bihnekê hawara marî ne dihate bihîstin .

Methelokên kurdî : Rih dibe bost , dijmin na be dost . Yê ko na êşîne na kenîne . Çi bostek , çî çar tilî . Yek bi hezaran dikare , hezar bi yekî ni karin .

Mar û Tirba Spî

Hebû miroveki pîr û belengaz . Ew xwediyê çend pezên spî û reş bû . Hero , serê sibehê , di bihna rojê ya pêşîn de , ew ji mala xwe derdiket , pezên xwe didan ber xwe û diçû çolê heta ko wan biçêrine . Wî mirovî xweş pif dikir blûrê û heta ko wextê xwe biborîne li blûra xwe dida û stranine zîz û melûl , nexmeyine dilhebîn û hvîndar dileyistin .

Rojekê ew di nav kulîlk û giyan de bi xişexişo^{kê} hesiya û halo nêrî û dît ko marekî mezin ber bi wî ve tê . Mar çend gav ber bi wî ve hat lê bi derbekê rawesta , rabû ser dûvê xwe û dest bi dîlanê kir , mar wextekî drêj bi kêfxweşî reqisî , mîna di dema gulana maran de û dawî vegeriya kunê xwe û jê bi derket û hat pêş şivên û zêrekî zer danî pêş wî . Mar û mirov , pîr ne borî , fêrî vê lihevhatinê bûn û eydî çî bihar , çî havîn , hero serê sibehê , di wextê xwe de ko marî dengê blûrê dibihîst , dihat pêş pîrî , bi dilşayî direqisî û piştî vê wî zêrek dianî û didanî pêşiya şivên .

Du sal ne qediya bûn ko şivan bû dewlemend û herwekî ew dîndar bû , rojekê , gote xwe :

" Ez bûm dewlemend , min divê , ez herim û mala Xwedê tewaf bikim ." Piştî vê qerarê , mirovî banî kurê xwe kir û hal û hewalê xwe û marî jê re da zanîn û got ê :

" Kurê min , dewlet serî vî marî , em bûn dewlemend . Dotira roja çûna min , divê tu : re di spêdeyê de , pezên me bidî pêş xwe û herî cihê ko min çanî te da û lê li blûrê pif biki . Tu ê bibînî ko marekî zêrdil dê bê pêşiya te û ew bi çelengî û nazdarî dê bireqise û piştî qedandina dîlanê ew ^ê ji te re zêrekî zer wê bine û deyne ber te . Lê lawo.. we ne be ko tu bi qesda talankirina gencîneya marî wî bikujî . Divê tu xweş bizanî ko heke

qeda dê bikeve mala me . Dotira roja ko mêrik berê xwe da Hecê , lawik bi pezan ve çû cihê nîşandayî û dest bi leyistina blûrê kir . Demeke kurt borî , çavê lawik bi marî ket yê ko ber bi pêş dihat . Mar , herwekî bavê wî jê re goti bû , pêşberî wî de rawesta . Lawikî pifkirina xwe hêj xweştir kir . Marî xwe berda serxweşiya semayê ; mîna levenekî di avê da , wêke terhekê li ber bayî xwe dihejand , diket aliyên çep û rastê direqisî , direqisî . Dawî mar vegeriya kuna xwe zêrek anî û danî ber lawik . Mîna ko bavê wî jê re gotibû eydî hero , serê sibehê lawik dihat cihê mêr û li blûra xwe dixist .

Lê wextekî drêj ne borî ko xortê me ji marî aciz bû û gote xwe :
" Heta kengê ez ê xulamîtiya vî marî bikim . Baxê min mirovekî pîr û sist bû , ne çavsor bû ; lê ez ciwan im , ez xurt im , ez jêhatî me ; bi Xwedê ez ê vî marî bikujim , gencîneya wî talan bikim û xwe ,
* bavê xwe û dûndanên xwe ji dîlîtiya mêr xelas bikim .

Lawik ko carek qerar da , hema şûrek peyda , wî ev şûr xist bin kepeneyê xwe û pezên xwe ve , mîna adetê çû cihê ko em pê dizanin û dest bi pifkirina blûra xwe kir .

Mar hat mîna hero , bi dilpakî , sema kir . Lawik mestiya marî firsend dît û bi şûrê xwe li marî da û dûvê marî qetand , wêlê di vê hengamê de , marî jî pê veda .

Jehra marî gelek xurt bû , lawik di cih de bêhiş ket û ji bîr ve çûyî ma , cendekê wî nepixî û ber bi êvarê mir .

Xelkê gund gava dîtin , ko roj çû ava û lawik venegeriya/ , ^{mala xwe} gelek li ber wî ketin û hema bi şev lê geriyan .

Wan ew ber bi nivê şevê peyda kir û herwekî ew kurê mirovekî dew - lemend bû , jê re der cihê ko ew mir , di bi darên bigengan re , tirbeke spî ava kirin û wan ew tê de veşart .

Roja vegera heciyan hati bû , xelk çûn ser rê pêrgîna wan . Gava

bavê lawik , di nav xelkê de , kurê xwe ne dît , di canê xwe^{de}/bi
êşeke kûr hesiya û di xwe de got :

" Xwedê dizane lawê min qur^{le} sergermiya xwe bûye ."

Bavê reben gelek qehirî /^{lewma} kurê wî li ber dilê wî gelek şîrîn bû .

Lê tol vakerin ne hat bîra wî ; li nik wî berpirsiyar lawê wî bû .

Her çi jî be , dotira rojê ew pez dan ber xwe û çû cihê zanî û

dest bi leyistina blûra xwe kir .

Mar ji kuna xwe derket lê nîzîkî lê ne kir . Mirovî got :

- Heyran.... çima pêş ve na yî û mîna berî sema na kî , Ma
em ne hevalên hev in ?

Marî lê vegerand û got :

- Heta ko ev tirba spî di pêş çavên te de ye û dîvê min î
qetandî der pêş çavên min , eydî di nav bira me de hevalîti çêna =
be û marî bêî ko li ^{hêviya} bîrî bimîne , dev jê berda û vegeriya .
kuna xwe .

Methelokên kurdî :

Xebat şêr e , dest avêt ê dibe rovî . Ko şev reş bû , tu reştir be .
Dinya gulek e , bihn bike û bide hevalê xwe . Her tişt bi zravî dişkê ,
mirov bi stûrî . Zêncîrbend bûn ji şêr^{re} ne tu ar e . Hesp dibeze, siwar
pesnê xwe dide . Tiştê ko dest dîke dê û bav na ke . Heta mirinê çav li
kirinê . An mêrê baş be , an bivir û das be , an bimir ji xwe xelas be .
Şêr bi lepê xwe , Şêx Hadî na yê hawara te . Mirin hebe , pîrî ne be .
Mirin mirin e , xiraxir çi ye ? .. Li ser çonga me rûniştiye , bi rihê
me dileyize . Tirs gora gurî ye . Derew sêwî ne . Kevirê mezin
mana ne lê xistinê ye . Yê ko qedrê jina xwe na gire ne tu mêr e .
Se çi ye ?.. daweta se çi ye . Her dikare bêje , her ni kare bike .
Hişê sivik , barê giran . Ji gura birçîtir , ji mara tazîtir .
Tu kurê kê yî ? Ez kurê bavê xwe me . Bi tirba bav û kalan xwe me
nenixîne .

Şêyx Seîd

Şêyx Seîdê bihuştin ,
 Mirovekî mezin bû ,
 Di tariya şevê de ,
 Ji bo regez ew rabû .
 Milêt nezan û exsîr ,
 Ji xêra xwe bê xeber ,
 Di xeweke giran de ,
 Bê qasid û bê rêber .
 Weke Stêra Sibehê
 Şêyx Seîd hat ji Pîran'
 Bi bawerî û bi sund '
 Bi heval û bi mêran .
 Regez nezan , dîlkirî ;
 Jê re ne bû arîkar ,
 Şêyx Seîd b'dar ve kirin ,
 Şabûn dijmin û neyar .
 Destê dijmin çend hezar
 Kurdmanc kuşt û xênigand'
 Wek extî , Dîktor Fîad
 Mêr ne hiştin , giş neqand .
 Sûrê Şêyxê rehmetî ,
 Xwîna wî de vemirî ,
 Lê Kurdistan hêj sax e ,
 Û Kurdistan ne mirî .

Sêwî

Ez sêwî me û b'tenê
 Bê dayik û bê bra , bav ,
 Perîşan im û jar im ,
 Şev hene bê nan û av .
 Zivistan e û berf tê ,
 Dinê sar e , her der sar ,
 Nî ne agir , nî ne nan ,
 Ji birçîtî bûme jar .
 Paşila dê min ne dît ,
 Dilê Yadê çawa ye ?
 Min bavê xwe jî ne dît
 Mala min ne ava şe .
 Bavê min mir şerî de ,
 Deya min der hicretê .
 Dinê sar e , her der sar ,
 Zivistan e û berf tê .
 Welatê min jî dûr e ,
 Erd û axa Kurdistan ,
 Xwedê bike ez bibim
 Jê re gori û qurban .

Sêwî yek ji sêwiyên Dersimê ye . Di sala 1938 an de li Dersimê 23000

Mêr hati bûn kuştin û zaroyên wan perîşan bû bûn . Piraniya wan di nav
 kûçe û kolanên bajarên tirkan de ji serma û birçîtiyê mirin .

Dibistan

Bavê min ko bû sibe ,
Ez j'nvînê radibim
Dest û rûyê xwe diçom ,
Ez geş û paqij dibim .
Xurîniya xwê dixwim ,
Sibeh her tiçt gulistan
Ez nvisên xwe dibim ,
Diçim ji be dibistan .
Dibistan pir xweşik e ,
Bi hogir û hevalan ,
Bi nvis û mameste ,
Bi çiroka newalan .

Em hemî jê hez dikin ,
Ji bo zanîn kanî ye .
Tê de kenîn , leyistok ,
Dibistan xweş xanî ye .

Heyv û stêr

Îşev şev e , şev bi şev e ,
Dê digirî tirba xwe ve ,
Heyiv derket stêra xwe ve ,
Dilketî me û singjar im ,
Bê welat û bê bajar im .

Erdê xwe re ez heyranî ,
Brîndar û bê derman im ,
Ji Kurdan re ez qurba im ,
Dilketî me û singjar im ,
Bê welat û bê bajar im .

- 35 -

Bê xweyî me , ez b'tenê me ,
Yek ji bextreşên dinê me ,
Ji bêbextî ez ketî me ;
Dilketî me û singjar im ,
Bê welat û bê bajar im .
Îşev şev e , şev bi şev e ,
Bavê min tê b'gora xwe ve ;
Heyiv derket b'stêra xwe ve ,
Dilketî me û singjar im ,
Bê welat û bê bajar im .

Zmanê Mader

Kurdmançî zmanê bav û kal e ,
Tirba xwe de dê bi wî dinale ,
Kurdmançî ye deng û pirsê pêşîn
Kurdmançî ye deng û pirsê paşîn ;
Sor û zer û kesk bi rengê kurdî ,
B'kurdmançî b'tenê bi dengê kurdî
Bavê min û dadîka spî por
Banî me dikin ji tariya gor .
Kurdmançî zmanê bav û kal e ,
Tirba xwe de dê bi wî dinale .

Marşî Pêşmerge

Pêşmerge yin pêşmerge yin,
Pêşmerge yin , be helmet in
Palewanî millet in ,
Şêrê rojî zilet in ;
Le pêrawî serbexoyî Kurdistan ;
Bext ekeyin : jiyani man , mal û giyan .
Le pêrawî serbexoyî Kurdistan .

Pê binête xakî man dujmini kafir ,
Dar û berd û xol î lê dekeyn be agir .
Her be zûyî ey bezênin ,
Ta sinûri man ey retênin ,
Kurdistani gewre y lê we yekdehênin .
Bext ekeyin : jiyani man , mal û giyan ,
Le pêrawî serbexoyî Kurdistan .

Zori serkeş hewlî dawê Kurd ne hêlê ,
Xakî Kurdistan be bombe û çek bikêlê ,
Heldêraw in l' em kêwane ,
Bûnete pendî zemanê ,
Em welate goristani dujminan

Bext ekeyin : jiyani man , mal û giyan ,
Le pêrawî serbexoyî Kurdistan .

Bo = bi . Helmet = çalakî . Pêraw = rê , oxir . Serbexoyî = serxwebûnî ,
istiqlal . Bext ekeyin = didin , şîda dikin . Pê binête = heke pê lê kir .
Xak = ax , erd . Retandin = avêtin ji derve , qewibandin , der kirin .
Gewre = mezin , girgire . Yekdehênin = pêk tinin , teng dikin . Bezênin =
bezandin . Hewlî dawê = ceribandin . Bikêlê = kavi bike , xira bike ,
Heldêraw = gêr kirin . Kêw = çiya . Kêlan = cot kirin , erd rakirin .

Ey Reqib

Ey reqib her mawe qewmî Kurdzman ,
Na y şkênî daneyî topî zeman .
Kes ne lêt Kurd mirdiwe kurd zindiwe
Zindiwe , qet na newê ala keman .
Eme roleyî Mîdya û Keyxusrew in ,
Dini man , ayîniman e nîştiman .
Kes ne lêt kurd mirdiwe , Kurd zindiwe ,
Zindiwe , qet na newê ala keman .
Eme roleyî rengî sûr û şûriş in ,
Seyr. î ke xwênawî ye raburduman .
Kes ne lêt Kurd mirdiwe , Kurd zindiwe ,
Zindiwe , qet na newê ala keman .
Lawî kurd hestaye ser pê wek dilêr ,
Sa...be xwîn neqşî eka tacî jiyân .
Kes ne lêt Kurd mirdiwe , Kurd zindiwe
Zindiwe , qet na newê ala keman .
Lawî êste ş hazir û amade ye ,
Canfîda ye , canfîda ye , canfîda .
Kes ne lêt Kurd mirdiwe , Kurd zindiwe ,
Zindiwe , qet na newê ala keman .

Mawe = maye . Ne lê = na bêje . Mirdiwe = miriye . Zindiwe = Jîndar e ,
sax e . Na newê = nizm na be , xwîl na be . Ala keman = ala me . Role =
zaro , keç û kur . Nîştiman = welat , weten . Xwînawî = xwîndar .
Raburdu = paşî , borî , serborî . Hestaye = rabûye . Ê sta = niho , nuhû .
Sa = binêre , ewle be . Ş = jî ; ez jî . î = lê , mîna lê binêre .



